

PŘIPRAVOVANÉ AKCE

3. 4. - 7. 4. Ne - Čt	SILVA REGINA, BIO MASA 2022, Brno
9. 4. So	Členská schůze - shromáždění delegátů SCHOK z.s.
30. 4. So	Ratibořice, Ovčácké slavnosti v Babiččině údolí, krajský den Královéhradeckého sdružení
30. 4. So	Čarodějnice na Zlobici
01. 5. Ne	NT plemenných beranů a kozlů na Zlobici
03. 5. Út	NT plemenných beranů Abertamy
07. 5. So	NT plemenných beranů a kozlů Královéhradeckého kraje, Rýzmburk
13. 5. Pá	Klasifikace plemenných beranů LA ze stáje Farma Prokeš, Smilovice
13. - 14. 5. Pá - So	Setkání Klubu chovatelů ovcí zwartbles, Starý Rokytník u Trutnova
14. 5. So	NT plemenných beranů a kozlů Pěnčín
14. 5. So	NT plemenných beranů šumavská ovce, Michlova Huť
20. 5. Pá	NT plemenných beranů Úborsko - penzion u Jandů
21. 5. So	NT plemenných beranů a kozlů Košariska, Jarmark
28. 5. So	Ovčácký den Olomouckého kraje Bezděkov
28. 5. So	NT plemenných beranů a kozlů Strakonice
03. 6. Pá	Členská schůze České asociace stříhačů, Vrbětice
04. 6. So	Selský den Vrbětice, Mistrovství republiky ve stříhání ovcí, Mistrovství Valašska v ručním stříhání ovcí
11. 6. So	ENT plemenných beranů vřesové ovce, NT plemenných beranů a kozlů Sedlčany
19. 6. Ne	ENT plemene skudde, NT beranů a kozlů (vhodné pro klasif. nad 12 měs.) Nová Ves u Týniště nad Orlicí
24. 6. Pá	Klasifikace plemenných beranů texel ze stáje, Hrusice

Vážení členové, vážení chovatelé,
sdělujeme Vám, že Svaz chovatelů ovcí a koz z.s. má nový účet:
č. ú.: 6653093002/5500 Raiffeisenbank

AKTUALITA

Zvýhodněné vstupné na SILVA REGINA a BIO MASA

Vážení chovatelé,
rádi bychom Vás pozvali na naši expozici na veletrhu Silva Regina. Najdete nás na volné ploše mezi pavilony F a P, stánek v pavilonu F. Níže uvedený promo kód Vám umožní nákup vstupenky na výstavu za zvýhodněnou cenu 80 Kč. Stačí se registrovat dle návodu níže a zaplatit online.

Promo kód: HJGXJWFD5T (hromadný kód)

Postup registrace firemní pozvánky:

- jděte na www stránky www.bvv.cz/silva-regina
- klikněte na banner „VSTUPENKY & REGISTRACE“
- vyberte veletrh podle pozvánky
- vyplňte zobrazený formulář a odešlete

Po registraci a platbě online Vám pořadatel veletrhu mailem zašle voucher ve formátu PDF, který si vytisknete. Vstup na veletrh lze uplatnit i v případě PDF uloženého v mobilním zařízení.

V případě problémů s registrací vstupenky, volejte na Helpdesk tel.: +420 541 152 923
Telefonní linka je v provozu vždy Po - Pá, 9.00-15.00 h.

Registrační kód lze použít opakovaně pro libovolný počet registrací.

OBSAH

Kontakty	2
Úvodník	3
Úvodník	3
Ze života Svazu	
Výsledky KU ovcí a koz v ČR za rok 2021	3
Výsledky KU koz za rok 2021	8
Reprodukční výkonnost jednotlivých stád ovcí v kontrole užitkovosti v roce 2021	22
Vyhodnocení testace VJH za rok 2021	25
Aukční přehledky plemenných kozlíků	28
Produkce plemenných beranů 2021	29
Nové linie beranů zaregistrované v roce 2021	41
NT na plemenné berany a kozly v roce 2022	42
Krajské shromáždění Moravskoslezského kraje	43
Jak je u nás	
Farma Pitrovi, snad Vám i napoví	44
20 let chovu ovce vřesovištní na farmě v Makrovrstech	46
Ohrady, hrazení, ohradníky	
Příprava elektrického ohradníku na novou sezónu	48
Označování zvířat	
Ušní známky Q-flex	50
Odbyt jehňat	
Odbyt jehňat není a nebyl problém!!	52
Pořád je se co učit	
II. část: Laktace	53
Veterinář nám radí	
Aktuální problémy spojené s parazitózami ovcí a koz	57
Čtenáři nám píší	
Kolik stojí kozel?	59
Parodie	60
Připravované akce	
Pozvánka na veletrh do Brna	60
Ovčácký den v Babiččině údolí	61
Ovčácký den v Bezděkově	62
Úřední deska	
Zápis z jednání Předsednictva	63
Zápis z jednání Předsednictva	65
Zápis z jednání Spolkové rady SCHOK z.s.	67
Zápis z Rady PKO	71
Zápis z jednání Předsednictva	73
Zápis z Rady PKK	74
Zápis z členské schůze texel	76
Členská schůze - shromáždění delegátů	78
Zápis ze Spolkové rady SCHOK z.s.	78
Společenská rubrika	
Sedmdesátiny Ing. Věry Mátlové	82
70. narozeniny Františka Draštíka	82
Inzerce	83

Svaz chovatelů ovcí a koz z.s.

Zlobice ev. č. 55, 666 03 Malhostovice
e-mail: info@schok.cz, www.schok.cz
IČO 63109859, DIČ CZ 63109859
Bankovní spojení: Sberbank 4100004058/6800

vedení plemenných knih ovcí

Zlobice ev. č. 55, 666 03 Malhostovice
Hana Vystrčilová, tel.: 777 754 801
e-mail: pkovce@schok.cz

vedení plemenných knih koz

Chovatelů 500, 252 09 Hradištko pod Medníkem
Šárka Kořínková, tel.: 777 754 813
e-mail: pkkoz@schok.cz

Předsednictvo SCHOK z.s.**Předseda**

Ing. Vít Mareš, tel.: 777 754 800, e-mail: mares@schok.cz

1. místopředseda

Ing. Tomáš Klíma, tel.: 602 321 507,
e-mail: farma.klima@seznam.cz

2. místopředseda

Ing. Martin Hošek, Ph.D., tel.: 777 754 809, 606 319 882,
e-mail: hosek@schok.cz

Ředitel

Ing. Jiří Huml, tel.: 777 754 821, e-mail: huml@schok.cz

Spolková rada SCHOK z.s.

Ing. Vít Mareš, Ing. Tomáš Klíma, Ing. Martin Hošek, Ph.D.

Středočeský kraj

Petr Kříž, tel.: 603 825 187, e-mail: ovce.pk@seznam.cz

Jihočeský kraj

Ing. Jan Vejčík, tel.: 721 100 001, e-mail: info@puvodnivalaska.cz

Píseňský a Karlovarský kraj

Ing. Václav Kovář, tel.: 725 990 159, e-mail: info@arbocom.cz

Ústecký kraj

Jan Hála, tel.: 777 826 300, e-mail: janhala@seznam.cz

Liberecký kraj

Pavel Sokol, tel.: 603 276 692, e-mail: sokolsuffolk@seznam.cz

Královéhradecký kraj

Milan Domáň, tel.: 731 171 843, e-mail: doman.zernov@centrum.cz

Pardubický kraj

Michaela Kvisová, tel.: 777 664 636,
e-mail: qis@seznam.cz

Vysočina

Ing. Martin Hošek, Ph.D., tel.: 777 754 809,
e-mail: hosek@schok.cz

Jihomoravský kraj

Ing. Jiří Huml, tel.: 777 754 821,
e-mail: huml@schok.cz

Zlínský kraj

Pavel Slovák, tel.: 606 951 454, e-mail: slovak.pavel@volny.cz

Moravskoslezský kraj

Martin Carbol, tel.: 724 838 791, e-mail: 321.martin@seznam.cz

Předseda PKO

Ing. Martin Hošek, Ph.D. tel.: 777 754 809, 606 319 882,
e-mail: hosek@schok.cz

Předseda PKK

Ing. Richard Konrád, tel.: 777 754 802,
e-mail: konrad@schok.cz

Revizní komise Svazu chovatelů ovcí a koz z.s.**Předseda**

Ing. Petr Kotlaba, tel.: 731 159 641, e-mail: kotlaba@agrotrans.cz

Členové RK

Ing. Antonín Vejčík, CSc., tel.: 604 519 649,
e-mail: janavejcikova@seznam.cz
Ladislav Onderka, tel.: 777 754 816,
e-mail: onderkal@seznam.cz
Igor Sikora, tel.: 604 249 232, e-mail: igor.sikora@centrum.cz
Eva Uxová, tel.: 603 468 254, e-mail: evaux@volny.cz

ZPRAVODAJ SVAZU CHOVATELŮ OVCÍ A KOZ z.s.,**vydává:**

Svaz chovatelů ovcí a koz z.s., zapsán ve spolkovém registru Městského soudu v Praze, oddíl L, vložka 74909,
redakce: SCHOK z.s., Zlobice ev. č. 55, 666 03 Malhostovice, www.schok.cz, e-mail: info@schok.cz,
evidováno u Ministerstva kultury ČR pod č. MK ČR E 12925
ISSN 1213-371X

Neprodejné! Zpravodaj je určen členům Svazu chovatelů ovcí a koz z.s.,
roční členský příspěvek SCHOK z.s. je 450 Kč, příspěvky na rok 2022 můžete poukázat na účet Svazu u Raiffeisenbank
6653093002/5500 (variabilní symbol Vám bude přidělen po dohodě s redakcí - Mgr. Šárka Dvořáková)
nebo je zaplatit složenkou.

Redakce zpravodaje nezodpovídá za obsah inzerátů.

Redakční rada:

Ing. Vít Mareš, Prof. Ing. František Horák, CSc., Ing. Jiří Huml, Ing. Tomáš Klíma,
Ing. Martin Hošek, Ph.D., Mgr. Iva Oukropcová - redaktor

Grafická úprava a tisk:

SET SERVIS centrum reklamy a tisku s.r.o., Helvíkovice 113, 564 01 Žamberk, e-mail: studio@setservis.cz, www.setservis.cz

Distribuce:

5P Agency, Pražákova 876/66, 639 00 Brno
Do tisku předáno 23. 03. 2022, náklad 1 300 ks

■ ÚVODNÍK

Vážené chovatelky, vážení chovatelé, nacházíme se ve zcela nezvyklé situaci, kdy nedaleko od našich hranic vypukla válka. Věřím, že všichni doufáme v její brzké ukončení a návrat k normálnímu životu. Po pandemii koronaviru jsme všichni věřili v návrat k normálnímu životu a bohužel jsme se mylili, přišlo něco horšího, něco, co zapříčinilo lidé sami - válka. Věřím, že i v této nelehké době dokážeme nejen sami v klidu pracovat, ale i pomoci lidem, kteří naši pomoc a podporu potřebují.

Omlouvám se za velmi neveselý úvod, ale bohužel nic jiného mi nezbývalo. Nyní se budu věnovat našim chovatelským a svazovým otázkám. Jak všichni víme, tak je nově zpracován soubor pravidel pro Společnou zemědělskou problematiku, která bude platit od roku 2023. Zásadním materiálem je Strategický plán, v kterém je popsán postup, kam má směřovat podpora nám, sedlákům - farmářům. Pro nás je důležité, že zůstává zachována platba na bahnici a dále zůstávají dotace na šlechtění a podpora na vyprodukované berany a kozly, na krmné dny pro berany a kozly. Vedení Svazu se snaží o zavedení dotací na zlepšení životních podmínek ovcí a koz, dále o zvýšení podpory na šlechtění, o narovnání dotačních podmínek mezi KBTPM a drobnými přeživkými. K výše uvedeným otázkám podpor vedení Svazu vyvolalo jednání s panem náměstkem ministra zemědělství panem Ing. Petrem Jílkem. Pan náměstek se zúčastnil jednání Předsednictva Svazu, kde byly řešeny všechny výše uvedené možnosti podpor pro chovatele ovcí a koz. Pan

náměstek byl seznámen i s naším pohledem na problematiku vlků v našich chovech. Po tomto jednání byla domluvena schůzka s panem ministrem zemědělství Ing. Zdeňkem Nekulou, kde jsme projednali podobná témata. Tyto rozhovory jsou jen první částí, jak zastavit trend poklesu stavů ovcí a koz, a jsme domluveni, že tyto vzájemné rozhovory budou pokračovat.

Všechny naše krajské rady mají zvolené nové vedení. Odstupujícím členům krajských rad chci tímto poděkovat za jejich obětavou práci a novým členům krajských rad chci popřát hodně štěstí, klidu a úsilí při nové práci v krajských radách. Všechny krajské rady mají řádně zvolené delegáty na členskou schůzi Svazu, kde bude zvoleno nové Předsednictvo a Revizní komise Svazu.

Nastává pro chovatele nejtěžší a zároveň nejhezčí období - období porodů. Toto období klade na chovatele a naše šlechtitele největší nároky. Prosim proto chovatele, aby spolupracovali se šlechtiteli včas a naplánovali vážení s dostatečným předstihem.

Všem chovatelům přeji mnoho zdravých jehňat a kůzlat, aby bylo možné je kvalitně ekonomicky zúčtovat, a nám všem přeji mír a tím klid na naší práci.

Ing. Tomáš Klíma

■ VÝSLEDKY KONTROLY UŽITKOVOSTI OVCÍ A KOZ V ČR ZA ROK 2021

Kontrola užitkovosti ovcí a koz se provádí v souladu se zákonem 154/2000 sb. a stanoveným šlechtitelským programem Svazu chovatelů ovcí a koz z.s. K základním ukazatelům patří vedle údajů o reprodukci zapojených jedinců a stád sledování **růstových schopností u všech plemen ovcí a masných plemen koz** (sleduje se váha odchovaných jehňat a kůzlat ve 100 dnech), sledování **jatečné hodnoty masných plemen ovcí** (provádí se ultrazvukové měření hloubky zádového svalu a výšky podkožního tuku) a sledování **mléčné užitkovosti u dojených plemen ovcí a koz, které bylo prováděno upravenými metodami AC** - kontrola po provedeném odstavu kůzlat nebo jehňat a zahájení dojení **a EC** - kontrola prováděna bez odstavu kůzlat nebo jehňat (provádí se měsíční měření nadojeného mléka a rozbor obsahu mléčných složek - bílkovin, tuku a laktózy). Od roku 2020 došlo ke změně šlechtitelského programu pro chov koz, byla změněna délka normované laktace na 240 dnů. Sběr dat v rámci kontroly užitkovosti provádí pracovníci oprávněných osob.

Získané údaje slouží ke stanovení plemenných hodnot jednotlivých plemenných ovcí a koz a jsou využívány při vyhodnocení kontroly dědičnosti.

V roce 2020 tuto činnost v chovu ovcí prováděly tři oprávněné osoby: Svaz chovatelů ovcí a koz z.s., Ing. Vladimír Bařina Ph.D. a Dorper asociace CZ z.s. Kontrolu užitkovosti koz prováděly tři oprávněné osoby: Svaz chovatelů ovcí a koz z.s., Ing. Jitka Látalová a Ing. Vladimír Bařina Ph.D.

Vývoj kontroly užitkovosti ovcí od roku 2000 je uveden v tabulce č. 1.

Nárůst stavů ovcí v kontrole užitkovosti od roku 2000 do roku 2003 byl více než 70%, v dalších třech letech se stavy bahnic v kontrole užitkovosti mírně snižovaly, v letech 2010 a 2011 byl však patrný výraznější pokles na 21 317 ks, který se v roce 2012 zastavil a v letech 2014 až 2016 se stabilizoval na více než 23 500 ks. V roce 2017 až 2021 pokles pokračoval až na 15 558 ks bahnic. To je 13,4 % bahnic chovaných v České republice, pokud vycházíme ze stavů hospodářských zvířat evidovaných Českým statistickým úřadem. Stále přetrvává nízký počet bahnic na stádě v kontrole užitkovosti, což značně zvyšuje náklady na tyto služby. Dochází k nárůstu chovatelsky zajímavých plemen jako je původní valaška, clun forest, ovce ouessantská, ovce shetlandská, která jsou chována ve velmi malých stádech. Výrazný nárůst je u dojeného plemene lacaune. Významný pokles u hospodářsky významných plemen jako je suffolk, charollais, oxford down, romney, merinolandschaf, cigája a zušlechtěná valaška, u plodného plemene romanovská ovce i u dojeného plemene východofriřská ovce. Ve sledovaných užitkových vlastnostech reprodukce - plodnost na obahněnou intenzita, odchov i růstové schopnosti jehňat mají dlouhodobý pozitivní trend. Produkce potní vlny, jako nepovinný ukazatel, se přestal sledovat. Svaz chovatelů ovcí a koz z.s. chce při realizaci šlechtitelského programu zvýšit důraz na kvalitu plemenařské práce a tím podpořit chovatele s nejlepší užitkovostí. Systematickou selekci špičkových zvířat chceme dosáhnout trvalého nárůstu sledovaných užitkových vlastností.

Podrobný přehled výsledků kontroly užitkovosti ovcí za rok 2021 podle plemen a genotypů je uveden v tabulce č. 2.

V roce 2021 bylo do kontroly mléčné užitkovosti dojených plemen ovcí zapojeno 1 399 bahnic, u nichž byla uzavřena normovaná laktace. Kontrola užitkovosti se prováděla ve 21 stádech. S ukončenou laktací bylo 168 bahnic plemene východofríské ovce, 902 bahnic plemene lacaune a 329 kříženek. Od roku 2013 bylo přistoupeno ke změně výpočtu celkové produkce mléka za dojnou periodu z původních 240 na 150 dnů. Celkem bylo dosaženo za 150denní dojnou periodu průměrné produkce 300 kg mléka o tučnosti 6,12 %, obsahu bílkovin 5,55 % a laktózy 4,69 %. Čistokrevné ovce plemene lacaune dosáhly nejvyšší celkovou produkci mléka za laktaci, celkovou produkci tuku za dojnou periodu a celkovou produkci bílkovin za dojnou periodu. Výsledky podle jednotlivých chovů a plemen jsou uvedeny v tabulce č. 3.

Ing. Vít Mareš

Také stavy koz v kontrole užitkovosti (KU) se od roku 2017, kdy bylo zapojeno 6 104 ks koz, stále snižují. V roce 2021 bylo

v kontrole užitkovosti zapojeno 4 144 ks koz (tabulka č. 1 Výsledků KU koz), což je 16,31 % koz chovaných v České republice podle stavů hospodářských zvířat evidovaných Českým statistickým úřadem. Stále přetrvává nízký počet koz na chovech v kontrole užitkovosti, což značně zvyšuje náklady na tyto služby.

Největší zastoupení v kontrole užitkovosti mají stále naše národní plemena, i když i u nich došlo ke snížení početních stavů. Koz bílých krátkosrstých bylo v roce 2021 v KU 2 089 kusů, což je 50,41 %, koz hnědých krátkosrstých bylo 825 kusů, což je 19,90 %. Pak následují kozy anglonubijské 430 ks (10,38 %), kříženců dojených plemen je evidováno v KU 456 kusů (11,00 %). Masná plemena koz zastupují kozy burské 184 kusů (4,44 %), zakrslé kozy 70 kusů (1,69 %). Ostatní plemena jsou zastoupená velmi malými počty zvířat. Výsledky početních stavů a kontroly užitkovosti jsou v tabulce č. 2 Výsledků KU koz za rok 2021.

Ing. Richard Konrád

Tab. 1 Vývoj výsledků kontroly užitkovosti ovcí ČR v letech 2000/2021

Rok	Počet stád	Počet bahnic ks	Oplodnění v %	Plodnost v %	Intenzita v %	Odchov v %	Přírůstek jehňat g	Stříž vlny v kg
2000	387	14 779	86,9	149,1	129,5	110,0	236	4,2
2001	460	18 015	87,8	148,8	130,7	110,8	240	3,9
2002	504	20 297	89,4	149,7	133,8	113,1	235	4,0
2003	545	25 704	85,7	151,6	129,9	110,0	234	4,0
2004	543	25 637	87,2	149,5	130,3	111,2	243	4,1
2005	544	25 162	84,9	152,3	129,3	110,4	240	4,2
2006	530	24 885	86,5	154,6	133,7	115,0	244	4,5
2007	484	23 348	91,3	159,3	145,6	130,6	252	4,2
2008	469	22 932	89,9	156,5	140,7	122,5	244	4,2
2009	452	23 070	88,3	155,9	137,7	122,1	239	3,8
2010	445	21 551	89,2	155,3	138,5	121,9	247	4,7
2011	465	21 317	90,3	161,2	145,6	126,6	256	2,5
2012	485	23 217	91,2	158,0	144,1	125,4	252	1,2*
2013	507	22 632	90,0	156,9	141,2	123,0	243	1,1*
2014	529	23 553	91,5	159,4	145,9	130,3	250	-
2015	538	23 735	90,2	160,1	144,4	129,1	244	-
2016	527	23 686	90,4	160,1	144,7	127,7	244	-
2017	528	22 491	88,5	160,2	141,7	122,4	243	-
2018**	747	20 791	92,1	161,2	148,5	129,9	244	-

KOZA MOHÉROVÁ - 8 ks

Linie	Středočeský	Jihočeský	Píseňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Zlínský	Olomoucký	Moravskoslezský	Celkem
Einstein	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	5
Mercury	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	3

Zanikla linie - Lincoln, Moss

KOZA WALLISERSKÁ - 6 ks

Linie	Středočeský	Jihočeský	Píseňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Zlínský	Olomoucký	Moravskoslezský	Celkem
Attila	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Merlin	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Vašek	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2

REPRODUKČNÍ VÝKONNOST JEDNOTLIVÝCH STÁD OVCÍ V KONTROLE UŽITKOVOSTI V ROCE 2021

Podle výsledků kontroly užítkovosti za rok 2021 jsme sestavili žebříčky stád podle produkce „masa na bahnici za rok“. Do zpracování byly zařazeny jen bahnice a jejich potomstvo s podílem krve 100 % a 93,75 % posuzovaného plemene – tedy čistokrevní jedinci a stáda s minimálním počtem pěti aktivních bahnice – bahnice se záznamem o reprodukci a stáda s údaji o vážení jehňat ve 100 dnech. Do přehledu bylo zapojeno 358 stád ovcí v kontrole užítkovosti 30 plemen, které jsme rozdělili na skupiny podle typu – kombinovaná plemena, masná plemena, plodná a dojená plemena.

V rámci kombinovaných plemen bylo hodnoceno 217 chovů 19 plemen, z toho bylo 178 stád s počtem bahnice od 5 do 49 ks a 39 stád s počtem bahnice nad 50 ks. U masných plemen bylo

hodnoceno 114 chovů 8 plemen, z toho bylo 91 stád s počtem bahnice od 5 do 49 ks a 23 stád s počtem bahnice nad 50 ks. u plodných a dojených plemen bylo hodnoceno 27 chovů 3 plemen, z toho bylo 26 stád s počtem bahnice od 5 do 49 ks a 1 stádo s počtem bahnice nad 50 ks. Celkem bylo hodnoceno 295 stád s počtem bahnice od 5 do 49 ks a 63 stád s počtem bahnice nad 50 ks.

Pořadí jednotlivých chovů v absolutním pořadí bez rozdílů plemen i podle jednotlivých skupin a podle velikosti stád je uvedeno v následujících tabulkách. Úplný přehled všech 358 stád podle plemen je umístěn na našich internetových stránkách – výsledky kontroly užítkovosti – pořadí chovů ovcí www.schok.cz.

Nejlepším chovatelům ve všech kategoriích gratulujeme.

Ing. Vít Mareš

Výsledky odchovu jehňat za rok 2021 stád do 50 bahnice bez rozdílů plemen

Pořadí	Prod. na	Bahnice	Zváženo	Zváženo	Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
1.	128,3	16	60	375,0	34,2	30461	R Běhařov - Denk Jiří
2.	113,9	31	109	351,6	32,4	50376	R Žamberk - Částkov - Kvisová Michaela
3.	112,0	46	157	341,3	32,8	40513	K Frýdlant - Mach Pavel
4.	98,7	14	48	342,9	28,8	50325	R Skutičko - Kvisová Michaela

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo	Zváženo	Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
6.	88,5	6	15	250,0	35,4	20112	ZW Podhradský Václav
7.	79,8	10	30	300,0	26,6	10862	R Hradištka - Miroslav Vjater
8.	78,5	19	54	284,2	27,6	10961	R Říčany - Ing. Zajíček Petr
9.	78,5	9	25	277,8	28,3	60570	R Provodov - Dobeš Libor
10.	76,2	12	32	266,7	28,6	61413	R Vepřová - Zych Radek
11.	75,7	17	28	164,7	46,0	50250	SF Draštík František
12.	69,6	14	23	164,3	42,4	50722	SF Družstvo Tekra Lično
13.	67,9	14	26	185,7	36,6	10505	CH Mirošovice - MVDr. Vencí Josef
14.	67,5	11	24	218,2	30,9	50217	CF Rychnov - Horáčková Petra
15.	65,8	7	20	285,7	23,0	10501	R Vrdy - Vízner Jiří
16.	65,5	15	31	206,7	31,7	10706	ZW Kojovice - Farma Nezbedoví s.r.o.
17.	63,4	12	17	141,7	44,8	60302	SF Žabčice - MENDELU v Brně
18.	61,4	17	36	211,8	29,0	30463	S Luby - Ing. Pyšková Jitka
19.	59,7	7	13	185,7	32,1	40234	VF Průcha Radek
20.	58,6	6	12	200,0	29,3	50184	KH Chlístov - Hořejší Kamila
21.	56,1	25	41	164,0	34,2	60564	K Kašava - Jarcovják petr
22.	55,9	40	73	182,5	30,6	20129	ZW Hranice - Strejčková Miroslava
23.	55,8	32	56	175,0	31,9	61051	R Chlum - Semrádová Dana
24.	54,3	16	24	150,0	36,2	60533	SF Halenkovice - Chytil Bronislav
25.	54,2	11	20	181,8	29,8	20109	S České Budějovice - ZF JU české Budějovice

Výsledky odchovu jehňat za rok 2021 stád nad 50 bahnic bez rozdílu plemen

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo	Zváženo	Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
1.	62,5	58	102	175,9	35,6	50850	SF Láník Milan
2.	53,2	78	122	156,4	34,0	70200	OD Orlová - Dziková Daniela
3.	51,3	54	81	150,0	34,2	61031	ZW Mohelno - Ing. Hošek Martin, Ph.D.
4.	50,8	67	95	141,8	35,8	60507	K Březnice - Ing. Švéda Jan
5.	47,6	236	322	136,4	34,9	61025	SF ZVOZD Horácko družstvo Opatov
6.	47,3	139	212	152,5	31,0	60820	ML Jarohněvice - Ing. Sedlář Marián
7.	46,6	63	79	125,4	37,2	60516	SF Padělký - Matušů Dušan
8.	43,7	337	422	125,2	34,9	60556	K Hrobice - Mamian spol. s.r.o.
9.	42,6	95	139	146,3	29,1	60551	K Raková - Macek Roman
10.	42,3	192	266	138,5	30,6	61410	K Počítky - Mgr. Daňourek Milan
11.	42,0	299	386	129,1	32,5	60509	K Vrbětice - Ing. Šeliga Pavel
12.	40,6	75	94	125,3	32,4	60716	SF Lhotka - Ing. Novák, Agrika
13.	40,5	57	85	149,1	27,2	70413	SF Štrambersk - Dostálová Kamila
14.	39,8	75	115	145,6	27,3	30746	CH Netčiny Hrad - Netčinská zemědělská a.s.
15.	39,3	69	91	131,9	29,8	50548	H Zábrodí - Ing. Baláš Michal

Výsledky odchovu jehňat za rok 2021 stád do 50 bahnic podle charakteru plemen

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo	Zváženo	Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
Kombinovaná plemena							
1.	112,0	46	157	341,3	32,8	40513	K Frýdlant - Mach Pavel
2.	88,5	6	15	250,0	35,4	20112	ZW Podhradský Václav
3.	67,5	11	24	218,2	30,9	50217	CF Rychnov - Horáčková Petra
4.	65,5	15	31	206,7	31,7	10706	ZW Kojovice - Farma Nezbedoví s.r.o.
5.	61,4	17	36	211,8	29,0	30463	S Luby - Ing. Pyšková Jitka
6.	58,6	6	12	200,0	29,3	50184	KH CHlístov - Hořejší Kamila
7.	56,1	25	41	164,0	34,2	60564	K Kašava - Jarcovják Petr
8.	55,9	40	73	182,5	30,6	20129	ZW Hranice - Strejčková Miroslava
9.	54,2	11	20	181,8	29,8	20109	S České Budějovice - ZF JU České Budějovice
10.	53,5	29	50	172,4	31,0	60105	ML Kunštát na Moravě - Ing. Vítek Vladislav
11.	51,9	12	22	183,3	28,3	30498	ZW Koryta - Rendl Ladislav
12.	51,3	13	22	169,2	30,3	50324	CF Skutička - Brichtová Petra
13.	50,1	13	27	207,7	24,1	30431	S Ing. Petr Mejstřík
14.	50,0	11	16	145,5	34,3	10608	CF Živonín - Korecká Helena
15.	47,4	17	28	164,7	28,8	70803	CF Jindřichov - Bartoš Zdeněk
Masná plemena							
1.	75,7	17	28	164,7	46,0	50250	SF Draštík František
2.	69,6	14	23	164,3	42,4	50722	SF Družstvo Tekra Lično
3.	67,9	14	26	185,7	36,6	10505	CH Mirošovice - MVDr. Vencil Josef
4.	63,4	12	17	141,7	44,8	60302	SF Žabčice - MENDELU v Brně
5.	54,3	16	24	150,0	36,2	60533	SF Halenkovice - Chytil Bronislav
6.	53,9	11	17	154,5	34,8	50181	BE Chotěboř - Stejskal Jiří
7.	52,7	15	20	133,3	39,5	10401	CH Dlabal František
8.	52,7	17	23	135,3	39,0	60303	CH Žabčice - MENDELU v Brně
9.	52,2	23	36	156,5	33,4	50173	SF Olešenka - Dvorský statek s.r.o.
10.	51,2	16	24	150,0	34,1	51104	SF Líbchavy - Petrlák Vlastimil
11.	50,3	31	35	112,9	44,6	40401	SF Sokol Pavel
12.	49,3	43	64	148,8	33,1	70220	SF Šenov Tomis Vítězslav
13.	49,1	30	44	146,7	33,5	10115	SF Petřín - Beránek Martin
14.	48,1	23	34	147,8	32,5	50802	SF Žďár - Desláček Radomír
15.	47,1	17	28	164,7	28,6	10107	CH Petřín Beránek Martin
Plodná a dojená plemena							
1.	128,3	16	60	375,0	34,2	30461	R Běhařov - Denk Jiří
2.	113,9	31	109	351,6	32,4	50376	R Žumberk - Částkov - Kvisová Michaela
3.	98,7	14	48	342,9	28,8	50325	R Skutička - Kvisová Michaela
4.	91,5	11	31	381,8	32,5	10506	R Kozohlody - Ing. Šlejtr Josef
5.	79,8	10	30	300,0	26,6	10862	R Hradištko - Miroslav Vjater
6.	78,5	19	54	284,2	27,6	10961	R Říčany - Ing. Zajíček Petr
7.	78,5	9	25	277,8	28,3	60570	R Provodov - Dobes Libor
8.	76,2	12	32	266,7	28,6	61413	R Vepřová - Zych Radek
9.	65,8	7	20	285,7	23,0	10501	R Vrdy - Vízner Jiří
10.	59,7	7	13	185,7	32,1	40234	VF Průcha Radek

Výsledky odchovu jehňat za rok 2021 stád nad 50 bahnic podle charakteru plemen

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo	Zváženo	Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
Kombinovaná plemena							
1.	51,3	54	81	150,0	34,2	60131	ZW Mohelno - Ing. Hošek Martin, Ph. D.
2.	50,8	67	95	141,8	35,8	60507	K Březnice - Ing. Švéda Jan
3.	47,3	139	212	152,5	31,0	60820	ML Jarohněvice - Ing. Sedlář Marian
4.	43,7	337	422	125,2	34,9	60556	K Hrobice - Mamian spol. s.r.o.
5.	42,6	95	139	146,3	29,1	60551	K Raková - Macek Roman
6.	42,3	192	266	138,5	30,6	61410	K Pačítky - Mgr. Daďourek Milan
7.	42,0	299	386	129,1	32,5	60509	K Vrbětice - Ing. Šeliga Pavel
8.	37,1	157	184	117,2	31,6	60510	K Všemina - Ing. Švéda Jan
9.	37,0	64	84	131,3	28,2	51037	ZW Rokytník - Krčmářová Marcela
10.	36,4	55	68	123,6	29,4	60537	K Žáková Šárka
Masná plemena							
1.	62,5	58	102	175,9	35,6	50550	SF Láník Milan
2.	53,2	78	122	156,4	34,0	70200	OD Orlová - Dziková Daniela
3.	47,6	236	322	136,4	34,9	61025	SF Opatov - ZVOZD Horácko družstvo
4.	46,6	63	79	125,4	37,2	60516	SF Padělky - Matušů Dušan
5.	40,6	75	94	125,3	32,4	60716	SF Lhotka - Ing. Novák, Agrika
6.	40,5	57	85	149,1	27,2	70413	SF Štramberk - Dostálová Kamila
7.	39,8	79	115	145,6	27,3	30746	CH Nečtiny Hrad - Nečtinská zemědělská a.s.
8.	39,3	69	91	131,9	29,8	50548	H Zábrodí - Ing. Baláš Michal
9.	32,5	56	71	126,8	25,6	70206	OD Doubrava - Říha Jan
10.	30,7	51	52	102,0	30,1	60534	SF Štítina - Štěpančík Petr

■ VYHODNOCENÍ TESTACE VJH ZA ROK 2021

Testace výkrmnosti a jatečné hodnoty (VJH) je jeden z nástrojů šlechtění ovcí i koz. Dává nám zpětnou vazbu pro lepší zhodnocení správnosti a efektivnosti procesu šlechtění zejména při produkci jatečných jehňat. Přestože výsledky naší chovatelské práce vidíme nejméně s ročním odstupem, dávají nám vodítko, jakým způsobem pokračovat nebo jaké změny zkusit uplatnit, aby to v dalším roce dopadlo jinak. Jako velmi cenné se potom jeví výsledky z minulých let, zejména jako pomoc při interpretaci výsledků aktuálních.

Pokud jsme v roce 2019 srovnávali zejména odlišný produkční systém u šesti jinak vyrovnaných skupin z testu VJH u kombinovaných plemen merinolandschaf, zwartbles a romney, tak v roce 2020 bylo v testu devět skupin, a to opět merinolandschaf a zwartbles, a po delší době čtyři skupiny romanovských beránků. Pokud si vezmete do ruky loňský článek a znovu se podíváte do tabulky, výsledky byly velmi vyrovnané. Ve srovnání s rokem 2020 se potom loňské zrealizované čtyři skupiny zdají jako málo, ale výsledkově je to ročník hodně zajímavý.

Po mnoha ročnících srovnávání různých linií beranů plemene zwartbles byl proveden test VJH v roce 2021 mezi beranem Zachari a kříženci zwartbles s plemenem texel. Heterozní efekt

v růstu a osvalení byl očekávaný, ostatní měl ukázat test VJH. Jako prevence před těžšími porody jsme zvolili berana linie Tabery z chovu Lukáše Neugebauera. Tabery je, zejména při možnosti porovnání jeho tělesného rámce mezi jinými liniemi texelů, v podstatě „čahoun“. Typické jsou pro něj delší končetiny, výborně osvalený, ale delší válcovitý trup, nepatrně delší krk, a hlavně jemná delší hlava. Ač sedmiměsíční plemeník, až si na něj jakožto bílou ovci obráceně rasistické zwartblesky zvykly a přestaly před ním prchat, bez problémů připustil dospělé bahnice, za kterými schovaný nebyl normálně vidět. Jehňata vypadala jako černí texelové, už při porodech měla kratší, širší, válcovité trupy, kratší končetiny, samozřejmě širší hlavičky. Do testu byla vybrána skoro přerostlá skupina, ale na protučnění to ještě nemělo dramatický vliv. Určitě to nemělo efekt na zmasilost, ba naopak. Výsledky v tabulce si prostudujete a sami si uděláte úsudek, ale je určitě možné upozornit na slabší výtěžnost u čistokrevných zwartblesů, kde jsme zvyklí běžně na hodnoty mezi 45–48 % procenty. Při pohledu do minulosti neohromí ani podíl kýty z jatečného trupu. Ale skvělý je podíl maso:kosti:tuk při rozboru kýty. Skoro 79 % masa na kýtě a podíl kostí v kýtě pod 20 %, to jsou hodnoty, které překonaly pouze čistokrevní beránci texel v testu VJH v roce 2015! Co je ale jedinečný výsledek za posledních deset let, to je plocha nejdelšího zádového svalu (M.l.l.t.). Čistokrevní

zwartblesové i merinolandschafové mají pravidelně plochu kotlety okolo 14-15 cm², dvě skupiny čistokrevných texelů ze tří se v roce 2015 přehoupaly přes 15 cm². Kříženci TxZW se dostali na skvělých 17,65 cm²! Je tak potvrzený výrazný heterozní efekt, který byl patrný již v roce 2015, kdy byl texel křížen s valašskou ovčí, a i tam měli kříženci kotletu 12,6 cm², oproti 10 cm² u čistokrevných beránků. Texel u kříženců zkracuje a rozšiřuje trupy, zlepšuje celkově osvalení všech partií a díky tomu vychází příznivě i podíl svaloviny vůči kostem, které jsou sice kratší, ale poměrně jemné.

Také romanovští beránci ukázali v testu velmi zajímavé výsledky. Byli poraženi, ve srovnání s loňskými skupinami, v nižším věku o 15 a 17 dnů, v podstatě těsně po stodením vážení, přesto měli vyšší hmotnost jatečného trupu a zejména o 80 g vyšší denní přírůstek! Většina dalších parametrů byla ale srovnatelná s loňskými výsledky, o několik procent sice poklesl podíl kostí v kýtě, ale bohužel na úkor mírného zvýšení % podílu tuku v kýtě. Zdá se, že si romanovky drží svoje parametry VJH při různé intenzitě výživy a proměnlivém věku, při srovnatelné porážkové hmotnosti. Pokud porovnáme těchto šest skupin jako potomky šesti beránů z pěti různých linií, je to otestovaná zhruba třetina linií, které jsou u nás k dispozici. Skupiny nejsou porovnatelné z pohledu věku

porážky (110 vs. 125 vs. 198 dnů) a dosaženého denního přírůstku (150- 300 g/ den), ale jatečné trupy dosahují srovnatelné složení z pohledu podílu masa, kostí i tuku. Na fotografiích je výrazné osvalení jasně patrné.

Loňské výsledky VJH dávají odpověď těm, kteří váhají, kudy se vydat dál v produkci jatečných jehňat. Je tu testem VJH ověřená další kombinace s plemenem texel, které je dominantním otcovským-terminálním plemenem v podstatné části Evropy. I při použití ne zrovna extrémního typu texela lze dosáhnout výrazného heterozního efektu ve všech parametrech růstu i kvality jatečného trupu. U zwartblese byl výsledek standardní. U plodného plemene očekáváme zejména dostatečně početné potomstvo, vynikající mateřské vlastnosti, mléčnost. Krásně osvalené trupy se skvěle osvalenou kýtou, přiměřené tukové krytí a vlastně konstantní složení jatečného trupu i při různých intenzitách výkrmu jsou důvodem, proč roste popularita romanovského plemene u nás i v zahraničí.

I v letošním roce máme možnost čerpat dotaci od SZIF na provedení testu VJH, a to až na 20 skupin beránků, ať čistokrevných, nebo různých kříženců. Podmínky a podrobnosti Vám rádi sdělíme, stačí nás kontaktovat.

Ing. Martin Hošek, Ph.D., Předseda RPKO

Test VJH 2021 - Berani

Beran	Plemeno	Věk na konci testu	Živá hmotnost na konci testu	Denní přírůstek	Hm. JUT	Jatečná výtěžnost	Zrnašlost SEUROP	Protučnělost SEUROP	Ledv. loje	Kýty	Masa v kýtě	Kostí v kýtě	Tukův kýtě	Plocha kotlety	
															dny
TABERY	TxZW	Hošek	139,8	44,50	296,6	20,92	47,02	5,00	2,33	0,680	34,47	78,61	19,97	1,42	17,65
TBB - 0024			1,5	5,50	37,7	2,59	1,76	0,00	0,52	0,272	1,00	1,11	1,76	0,83	2,73
ZACHARI	ZW	Hošek	135,2	41,60	286,7	17,87	42,90	4,33	1,17	0,393	34,70	76,52	21,98	1,50	14,25
ZAC - 0001			7,6	3,60	34,5	2,05	2,20	0,52	0,41	0,094	1,17	1,72	1,19	0,80	1,41
ROLAND	R	Kvisová	108,3	35,88	303,4	14,93	41,61	3,50	3,50	1,460	31,34	69,98	23,72	6,30	10,39
ROL - 0088			1,8	1,56	9,8	0,88	1,41	0,55	0,55	0,414	0,68	2,07	1,55	1,95	0,79
RAMON	R	Kvisová	110,7	35,58	290,4	14,40	40,48	3,17	3,17	1,307	31,43	70,58	23,82	5,60	9,72
RAO - 0059			8,6	1,41	28,3	0,60	1,18	0,41	0,41	0,266	0,36	1,12	0,75	1,19	0,83

Detail zadní části trupu křížence ZWxT a ZW100

Tři kříženci ZWxT v chladáku

Detail zaoblení kýty křížence ZWxT

Detail zaoblení kýty ZW100

Vlevo jatečný trup křížence ZWxT, vpravo ZW100

Jatečný trup romanovského berana, věk cca 100 dní!

Výborně osvalená kýta romanovského beránka

Další výborně osvalená kýta romanovského berana

Kříženka ZWxT s matkou

Řez trupem romanovského beránka za posledním žebrem - připraveno na obkreslení plochy M.I.I.t

Jehňata ZW a ZWxT připravená na 100 denní vážení

AUKČNÍ PŘEHLÍDKY PLEMENNÝCH KOZLŮ V ROCE 2021

Vážení čtenáři, rád bych vás seznámil s počty oklasifikovaných kozlů za rok 2021.

Celkem bylo oklasifikováno a zařazeno do plemenitby 266 kozlů (viz tabulka v rámci výsledků KU koz), což je o 46 kozlů méně než v roce 2020. Je to 87,5 % z celkového počtu 304 předvedených kozlů. Klasifikací neprošlo 38 kozlů. Pro závažné exteriérové vady bylo 16 kozlů vyřazeno, což je 5,26 % z počtu kozlů předvedených, 22 kozlů bylo odročeno pro převážně nižší hmotnost, což je 7,24 %. V třídě ER bylo klasifikováno 105 kozlů (39,47 %), v třídě EA 120 kozlů (45,11 %), v třídě EB 39 kozlů (14,66 %), v třídě IA 1 kozel (0,38 %) a ve třídě IB 1 kozel (0,38 %).

V produkci dle linií byli vyprodukováni u plemene koza bílá krátkosrstá tyto kozlíci: Bera 9, Bernd 0, Bumsi 3, Cesar 6, Curt 0, Emil 2, Ferda 9, Hektor 0, Kardinál 0, Karele 5, Karli 6, Kaspar 2, Krasus 0, Lax 1, Mohykán 5, Molch 12, Romeo 3, Rudi 6, Sambo 1, Vesmír 0, Zub 11 Zuzek 3. Celkem zařazeno do plemenitby 84 kozlíků. Kriticky stále zůstává situace u linie ROMEO. i když se odchovali tři kozlí této linie, stále je počet jedinců této linie velmi nízký – 10 kusů. To samé platí i o linii VESMÍR (10 ks). Početné není zastoupení kozlů ani u linií CURT (15 ks), HEKTOR (14 ks), KARLI (19 ks), MOHYKÁN (16 ks) a ZUZEK (16 ks). V letošním roce se proto musíme opět zaměřit na záchranu těchto linií.

U plemene koza hnědá krátkosrstá je situace o něco lepší než u koz bílých. Počet kozlů dle linií je v plemenitbě zatím celkem dostatečný. Letošní produkce je následující: Hansi 3, Herman 9, Hermes 4, Javor 14, Ještěd 5, Othello 0, Pauli 1, Poldi 5, Roklan 13 a nová linie Rohan 10. Do plemenitby bylo zařazeno celkem 64 kozlíků. Začíná nám však klesat počet kozlů linie POLDI (17 ks) a PAULI (20 ks). Druhým rokem nebyl vyprodukován žádný kozel linie OTHELLO, čímž klesl počet kozlů této linie na 18 jedinců. i zde se musíme začít zaměřovat na

záchranu těchto linií.

U koz sánských nebyl do plemenitby zařazen žádný kozel. Kozí farma Krmelín ukončila kontrolu užitkovosti a na ostatních chovech jsou v kontrole užitkovosti pouze kříženci (nejvíce 87,5 % krve sánské kozy). V republice je evidován poslední plemenný kozel linie Frisson na stádě Kozí farma Krmelín s. r. o. U alpinských koz nebyl také do plemenitby zařazen žádný kozel, na stádě Farma pod Ještědem působí v plemenitbě dva kozlí linie Estragon.

U anglonubijských koz byla produkce dle linií v roce 2021 tato: Alexandr 0, Artur 1, Baltazar 0, Bento 0, Black 1, Caleb 2, Claycraft 1, Dandy 0, Daemon 4, Dick 0, Diplomat 0, Dragon 1, Earl 0, Franc 1, Fraier 0, Gandalf 1, Geronimo 3, Hanibal 9, Hanson 0, Harry 5, Hayo 4, Igor 4, Jemaly 4, Jupiter 2, KLute 1, Kojak 0, Legolas 1, Mauro 0, Napoleon 0, Oskar 0, Orkan 0, Ozzy 0, Pagan 1, Patrik 0, Ray 0, Simon 0, Sarharia 0, Spelborn 3, Solomon 4, Tonic 0, Traimar 16, Wayward 13. Celkem zařazeno do plemenitby 82 kozlů. Zanikla linie Wizard. u linií Dick, Earl, Kojak, Mauro, Marcus, Mike, Ozzy, Ray, Sarharia a Simon je evidován v ústředním registru plemeníků pouze jeden kozel. Dovezena byla do ČR linie Marcus a Mike.

U holandských zakrslých koz bylo zařazeno do plemenitby 21 kozlíků: Bartho 4, Charlie 5, Igorwolf 5, Otis 0, Phineas 0, Ram 2, Sire 3, Zorro 2.

U burských koz byla produkce u těchto linií: Adam 0, Apollo 0, Baro 0, Baron 1, Bison 0, Bilbo 0, Bonanza 0, Bruce 0, Brutus 3, Burel 0, Falcone 0, Golm 0, Golo 0, Gondol 3, Gonzo 1, Gonzales 0, Chip 0, Pablo 4, Ramses 1, Sancho 0, Spenser 2 ks. Celkem bylo zařazeno do plemenitby 15 kozlů. Zanikla linie Band a Space. Jeden plemeník je evidován u linií Apollo, Bonanza, Golm, Pablo a Sancho.

U ostatních plemen nebyl zařazen do plemenitby žádný kozel.

Ing. Richard Konrád

Tabulka č. 1 - Přehled šampionů přehlídek kozlů (podzimní trhy) 2021

Trh	Pořadí	Chovatel	Číslo zvířete	Plemeno - koza	Linie	Výsledná třída
Nezvěstice	Šampion	Benešová Božena	8989 038	Anglonubijská	Igor	EA
Podvihov	Šampion	Školní stat. Opava	8805 087	Hnědá	Roklan	EA
Podvihov	Šampion	Vajdová Renata	10300 087	Bílá	Zub	ER
Náchod	Šampion	Neuwirth Martin	9935 058	Anglonubijská	Wayward	EA
Náchod	Šampion	Sedláček Radomír	11856 057	Hnědá	Javor	ER
Morkovice	Šampion	Kulhanová Michaela	8238 078	Anglonubijská	Harry	ER
Morkovice	Šampion	Kubíková Lenka	6586 077	Bílá	Ferda	ER
Malý Ratmírov	Šampion	Rejšová Tamara	14030 037	Anglonubijská	Soloman	ER
Tábor	Šampion	Vychytil Miloslav	14657 037	Bílá	Bera	ER
Tábor	Šampion	PS.H.C. s.r.o.	14724 037	Zakrslá	Charlie	ER
Tábor	Šampion	Kavánková Ludmila	16722 027	Hnědá	Roklan	ER
Sosnová	Šampion	Maděrová Lenka	9138 058	Anglonubijská	Traymar	EA
Sosnová	Šampion	Dvořáková Alena	12936 048	Bílá	Rudi	ER
Sosnová	Šampion	Jermář Jaromír	19027 027	Hnědá	Ještěd	EA
Zlobice	Šampion	Schnitzinger Karel	9497 059	Bílá	Bumsi	ER
Zlobice	Šampion	Dvorský statek s.r.o.	17816 067	Hnědá	Hermes	ER
Zlobice	Šampion	Kubeš Pavel	8844 059	Hnědá	Rohan	EA
Lysá nad Labem	Šampion	Ortinová Jana	8990 058	Zakrslá	Sire	EA

NÁKUPNÍ TRHY NA PLEMENNÉ BERANY A KOZLY V ROCE 2022

Datum	Místo konání	Typ klasifikace	Plemena	Hodnotitel
23. 2.	Horní Dvorce	Klasifikace	LA	Mareš
8. 3.	Smilovice - Prokeš	Klasifikace	SF, LA	Milerski
26. 3.	Sedlčany	NT	kozy AN, BU	Strnad
1. 5.	Zlobice	NT	SF, ML, T, kozy, BU, AN, B, H	Hošek, Mareš
3. 5.	Abertamy	Klasifikace	S, ML	Dvořák
7. 5.	Rýzmburk	NT	SF, T, BE, ZW, KA, CF, SD, J kozy, BU, AN, B, H	Strnad
14. 5.	Michlova Huť	ENT	S	Vejčík
14. 5.	Pěncín	NT	VF, SF, K, OU, V, kozy BU, AN, H	Konrád
20. 5.	Úborsko	NT	SF, T, KH, OU, kozy AN, BU	Vejčík
21. 5.	Košaríška	NT	SF, OD, T, V, LA, kozy BU, AN, B	Janoš, Milerski
28. 5.	Strakonice	NT	CH, OD, SF, kozy BU, AN, B, H	Vejčík
11. 6.	Sedlčany	NT, ENT VR	CH, SF, KA, AL, NC, VR, kozy BU, AN	Konrád, Strnad
19. 6.	Nová Ves Týniště n. O.	ENT, NT	SD, T, KA, VR, kozy AN	Konrád
24. 6.	Hrusice	Klasifikace	T	Strnad
9. 7.	Rakousy u Turnova	NT	SF	Dvořák
18. 8.	Valašská Bytčice	Klasifikace	LA	Hošek
20. 8.	Ovenálie Zlobice	NT	SF, R, CF, ML, CH, K, ZW, V, KA, kozy AN, BU	Hošek, Janoš
28. 8.	Země Živitelka České Budějovice	NT	CH, V, VR, R, SF, S, kozy AN	Vejčík
3. 9.	Podvihov	NT	T, SF, CH, VR, kozy B, H, AN, BU	Mareš, Janoš
8. 9.	Brocno	Klasifikace	OU	Vejčík
9. 9.	Žumberk - Částkov	NT	BE, SF, R, CF, CH, T, kozy H, AN	Mareš, Hošek
3. 9.	Podvihov	NT	T, SF, VR, kozy B, H, AN, BU	Mareš, Janoš
10. 9.	Sosnová	NT	S, V, kozy B, H, AN, BU	Mátlová, Konrád
11. 9.	Náchod	NT kozlů	B, H, AN, BU, ZH	Konrád
13. 9.	Nezvěstice	NT kozlů	B, H, AN	Konrád
14. 9.	Morkovice	NT kozlů	B, H, AN, BU, K, M	Mareš
14. 9.	Malý Ratmírov	NT kozlů	AN, ZH	Konrád
15. 9.	Tábor	NT kozlů	B, H, AN, BU, ZH	Strnad, Konrád
17. 9.	Zlobice	NT	SF, ML, R, kozy B, H, AN, K, M	Mareš, Janoš
21. 9.	Rožnov pod Radhoštěm	NT	T, VF, V, K, SF, R	Milerski
24. 9.	Sedlčany	ENT, CH, NT	CH, SF, KA, NC, VR, T, ZW, J, VF, H, kozy An, BU, ZH	Konrád, Strnad
24. 9.	Helvíkovice	NT	T, VF, V, K, SF, R, KA	Mareš
24. 9.	Strakonice	NT	CH, SF, ZW, VR, OD, KH, kozy B, H, AN, BU	Vejčík
28. 9.	Pěncín	NT	SF, T, AL, VF, K, J, V, VR, KA, kozy B, H	Mareš, Konrád
27. 9.	Žabčice	NT	ZW, SF, CH	Hošek, Mareš
30.9.	Opatov na Moravě;	NT	SF, CH, R, VR	Hošek
6. 10.	Lysá nad Labem	ENT, ZW, OU, T, NT, ENT ZH	ZW, SF, T, R, CH, ML, OU, BE, kozy B, H, ZH	Dvořák, Hošek, Strnad, Konrád
7. 10.	Lysá nad Labem	ENT CF	CF	Strnad
8. 10.	Lysá nad Labem	ENT R	R	Mareš
9. 10.	Lysá nad Labem	ENT AN	AN	Strnad, Mátlová

Datum	Místo konání	Typ klasifikace	Plemena	Hodnotitel
15. 10.	Vendryně	ENT OD, NT	CH, T, OD, SF, LA, K, VF, CF	Milerski
15. 10.	Slušovice	NT	SF, CF, VF, CH	Janoš
15. 10.	Rýzmburk	NT	SF, T, BE, CF, ZW, H, VR, J, OD, kozy B, H, AN, K	Konrád, Strnad
15. 10.	Pecka - Staňkov	NT	T, VR	Konrád
21. 10.	Úbořsko	NT	ZW, L, SF, R, OD, CH, VF, AL	Vejčík
21. 10.	Lhotka u Telče	NT	SF, K, VF, J, H	Hašek
22. 10.	Zlobice	NT	ZW, ML, SF, K, kozy B, H, AN	Mareš, Janoš
26. 10.	Jindřichovice	Klasifikace	S, ML, LA	Dvořák
28. 10.	Valašská Senice	ENT K, NT	K, SF, V	Janoš, Milerski
4. 11.	Nečtiny - Březín	Klasifikace	CH, K, BG	Dvořák
8. 11.	Žilina u Nového Jičína	Klasifikace	SF	Milerski
9. 11.	Bludovice u Nového Jičína	NT	SF, OD, V, VR, T, LA, kozy B, H, AN	Milerski, Janoš
11. 11.	Počátky	Klasifikace	K	Hašek
12. 11.	Sedčany	NT	SF, CH, T, K, CF, OD, KA, kozy B, H, AN, BU, ZH	Konrád, Strnad

Klasifikace ze stáje:

Horní Planá ML René Zimmer... proběhla 14. 2. 2022

Horní Dvorce LA- Termíny červen a září 2022, upřesní se

Brničko LA - termín říjen-listopad, upřesní se po dohodě s chovatelem

hodnotitel Pokorný

hodnotitel Mareš, Hošek

hodnotitel Milerski

KRAJSKÉ SHROMÁŽDĚNÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

V sobotu 19. 2. 2022 proběhlo řádné jednání Krajského shromáždění SCHOK pro Moravskoslezský kraj, a to v Hodoňovicích v Hostinci u Čendy. Přítomno bylo 38 z celkového počtu 162 registrovaných členů. Letošní rok je rokem volebním. Do krajské rady byli zvoleni: Carbol Martin, Ing. Cieslar Roman, Dziková Daniela, Staszowski Michal a Vítězslav Tomis.

Jednání Krajského shromáždění...

Za delegáty na sjezd byli zvoleni: Carbol Martin, Ing. Cieslar Roman, Dziková Daniela, Staszowski Michal,

Daniela Dziková

Vítězslav Tomis, Latečka René, Zámečník Stanislav a Klimek Janusz. Případnými náhradníky byli zvoleni: Sikora Igor, Ing. Latečková-Fonioková Jitka, Tomisová Helena a Marek Jan. Do Revizní komise SCHOK jsme navrhli a schválili kandidáta Stanislava Zámečníka.

Aktuální informace z vyšších svazových orgánů přednesli ve svých příspěvcích hosté Ing. Richard Konrád a Ing. Tomáš Klíma. Zároveň proběhlo jejich představení coby kandidátů do Předsednictva SCHOK pro další volební období.

Velmi zajímavý příspěvek měl Ing. Roman Cieslar, který nás seznámil se škodami způsobenými velkými šelmami, zejména vlkem obecným, a hlavně o možnosti čerpání kompenzací

Ing. Tomáš Klíma a Ing. Richard Konrád

z různých zdrojů. Na tento příspěvek plynule navázala firma Envian, která představila své služby v rámci usnadnění práce chovatelům při vyřízení jednotlivých dotačních titulů.

Velký dík patří končící Radě pro Moravskoslezský kraj a všem aktivním členům za jejich práci, kterou vykonávali pro nás všechny v uplynulém volebním období.

Za Radu pro Moravskoslezský kraj

Martin Carbol

Foto: Stanislav Seibert

Nabídka produktů firmy Jamenská a.s.

Jednání krajského shromáždění

FARMA PITROVI, SNAD VÁM I NAPOVÍ

Vážení chovatelé, velmi rád plním přání Zpravodaje a píši pár řádků o našem hospodářství.

Žijeme s manželkou na rozhraní jižních a středních Čech v místě, kde ani lišky nedávají dobrou noc, protože tu zřejmě žádné nejsou. Je tu však 60 bahnic plemene merinoladschaf, které chováme na produkci jatečných jehňat, a zhruba 30 bílých krátkosrstých koz. Kozy chováme v KU od roku 2012. První nákup se uskutečnil v předchozím roce a nejsem tedy, ač na to nevypadám, žádný vousatý kozař. Bylo jaro roku 2011 a já spolu se synem přivezl od tehdejšího mistra ČR první dvě kozičky. Syn s manželkou jsou totiž ti, kteří mě přiměli

k jejich chovu. Potřebovali mléko k dokrmu jehňat. Případní kritici se tak v zárodku sami zlikvidovali. Kozičky si u nás nějakým zvláštním způsobem zvykaly a já začal tušit, že je zle, lezly pod kůži. S přicházejícím podzimem nám začal chybět ženich, protože nejsem zastáncem připouštění u jiných chovatelů, byl nutný nákup kozla. Na trhu v Táboře jsem zakoupil kozlíka Bobeše. Bobeš byl vítěz trhu, nádherný představitel plemene a pyšnil se i výborným rodokmenem. „Ten kozlík by měl jít do kontroly užítkovosti“, usnesla se hodnotící komise, a bylo hotovo. Po příjezdu domů kozlík vyskočil z vozíku a rovnou do chlěva. Byl dobře vychován i připraven. Kostky byly vrženy. No, kostky tak úplně ne, pěkná karanténa. Mělo mě to varovat, kozel Bobeš byl nejen po všech stránkách skvělým zvířetem, ale i hrozný rarach. Dnes již žije v kozím nebi, ačkoli zřejmě musel před tou branou chvíli čekat.

V dalším roce se nákup posil u stejného chovatele opakovat a dvě kozičky rozšířily naše stádečko. To jsme již byli trochu kozaři, jezdili na konference do Seče, navštěvovali přední chovatele. Benzín není zadarmo, tak se tyto návštěvy spojovaly s přímým nebo budoucím nákupem po jejich nejlepších zvířatech, kozlů i koziček.

Ne vše se podaří na první pokus a občas jsem si musel na některá zvířata i nějaký rok počkat, ale trpělivost nejen růže přináší, u většiny chovatelů se jednalo o jeden až dva kusy, pouze u paní Zelenské, několikanásobné mistryně ČR nedávné minulosti, bylo zakoupeno devět odchovů po nejlepších kozách. Nakoupeno máme, přidáme trochu aktuálních čísel. Dnes je na hospodářství dvanáct plemenných kozlů sedmi linií, šestnáct starších koz a čtyři loňské kozičky, které při změně režimu obratu stáda připouštíme až v druhém roce života. Dosažení třídy ER během prvních dvou laktací je pro další setrvání ve stádě podmínkou.

Po dosažení požadované užítkovosti pak vzhledem k nutnosti variability genofondu více měřím a méně řežu. Průměrný nádoj posledních dvou let byl zhruba 1 200 litrů a 36 kg bílkovin.

Nepředpokládám, že se dá tato užítkovost u nás významně zvyšovat. V dalších letech se zaměřím hlavně na udržení tohoto a větší zastoupení statkových krmiv v krmné dávce. Jádro pořád zdrazuje, a jsme u krmení.

Krmíme jetelotrávu vlastní produkce v suché i mokré formě, jádrná krmiva nakupujeme a mačkáme, přidáme i nějaké ty minerály. Dávka dle aktuální laktace. Chovný dorost dostává přídavek mléka, na nějaký ten litr se nekouká. Kozy jsou již v předchozím roce připuštěny tak, aby vrcholy obsahu živin v první i druhé seči korespondovaly s termíny kontroly užítko-

vosti, také veškeré veterinární a zootechnické úkony jsou limitovány tímto. Po absolvování kurzu na VŠV v Brně si vše, co mohu, provádím sám. V průběhu KU v rámci možnosti maximální klid.

Dojení koz má na starosti moje žena, která se o toto stará přímo skvěle, kozy u nás nejsou lákány na jádro, ani fixovány, ale jsou zavolány jménem a občas se i předhánějí v pořadí. Po ukončení dojení žena vždy poděkuje i těm, které tu s námi již příští rok nebudou. Pokrytectví ne, jen slušnost ke zvířeti, které nemůže za naši omezenou kapacitu a lepší užítkovost ostatních. Z vyprodukovaného mléka žena vyrábí sýry a různé kozí pochutiny, které zužitkuje rodina, vzhledem k množství i ta nejšířší. Hodně mléka spořádají nové naděje, také naše dvě smečky, mňoukající a štěkající, nezůstanou stranou. Ostatně vše, co má na farmě oči, z chovu koz profituje. Kozařina se postupem času stala mým i ženiným koníčkem, ale přesto nezapomínáme, že koza je hospodářské zvíře a musí si na sebe vydělat. Každým rokem produkujeme několik plemenných kozlíků, občas odprodáme kozičku a ostatní slouží k obnově a snad i k posunu kvality základního stáda. Naši kozlíci byli vždy zařazeni do prvních dvou elitních tříd, někteří i něco vyhrají. Dělalí nám radost.

V posledních letech nejlepší odchovy obojího pohlaví zůstávají doma. Dnes již praktikujeme uzavřený obrat stáda, také veterinární pravidla jsou u nás přísná, každý návštěvník ocení čistotu svých bot, které jsou při prohlídce chovu chráněny návleky.

Všechny kozy jsou bezrohé, nebo odrohované, nechci, aby rohaté kozy utlačovaly ostatní. Rohatost se u nás vyskytuje poměrně často, koza, která je v různém stupni příbuznosti jakousi pramáti všech našich současných odchovů, byla rohatá. Tedy kromě toho, že byla a je majitelkou nejvyšší užítkovosti v posledních třech dekadách v ČR.

O kvalitách bílé krátkosrsté kozy toho již mnoho napsali více povolání, tak si dovolím jen upozornit na devadesát čtyři let od zahájení KU a poděkovat všem, kteří okolo koz pracovali a pracují.

Je leden L.P. 2022, rok udělal jen pár krůčků a připomíná mi sotva stojící kůzle v prvních minutách svého života. Tak se pořádně zpevní a hlavně se srovnají, protože ti tvoji dva předchůdci zrovna žádní velcí frajeři nebyli, dopřejte kozám dobrou pastvu, nám všem zelená čísla a co nejméně problémů.

Libor Pitra

20 LET CHOVU OVCE VŘESOVĚŠTNÍ NA FARMĚ V MOKROVRATECH

Čas letí a tak uplynulo již 20 let od začátku chovu tohoto plemene v Čechách.

Nejprve k názvu. Ve svém prvním článku jsem tehdy nazval tuto ovci vřesovištní, myslím, že je správný. Němci ji nazývají Heidschnucke, pokud se podíváte do slovníku Heide - vřesoviště, ale vřes - Heidekraut. Její pojmenování je odvozeno od stanoviště a ne od jedné rostliny. Nemáme přece ovci lipnicovou nebo srhovou, ale šumavku, valašku, ovci kamerunskou atd... Kromě toho již roku 1965 je v publikaci Domácí zvířata tento název - ovce vřesovištní. Kapitola o ovcích zde zpracoval dr. L. J. Dobroruka, náš významný zoolog, který řadu svých prací publikoval i v němčině. Na Svazu se někomu tento název nezדál a změnil ho. Chovatelé říkají ovci mile „vřesovka“, ale název ovce vřesová není odborně ani logicky správný.

13letá ovce vřesovištní s jehnětem

O málokterém plemeni vyšlo tolik článků, tak bych chtěl vzpomenout jen některé okolnosti. s Jiřím Řípou jsme tehdy často jezdili do Bavorska, získával jsem zde poznatky a argumenty k farmovému chovu zvěře, neboť hlavně legislativa se u nás rodila velmi těžce. Pomáhal mi v tom Jiří Palme, pracovník zemědělského úřadu, kde měl na starosti malé přežvýkavce (ovce, kozy, farmovou zvěř). Jednou jsme navštívili farmu Antona Hubera a zde uviděli vřesovky. Hned nám padly do oka, protože jsme hledali další druh na farmu v Mokrovratech. Když jsme se ještě dověděli o jejich vlastnostech, nebylo co řešit. Mohli jsme získat zvířata hned, neboť pan Huber se chtěl plně věnovat svému řemeslu uměleckému kovářství. Zásadní také bylo, že se jednalo o plemenná zvířata a nádherný beran Vřes byl bavorský šampion. Ještě jsme nebyli v EU, takže bylo dost „papírování“. Ale vše se podařilo a začali jsme s chovem. Hned jsme navázali kontakt ze SCHOK a přihlásili se do KU. V té době na naši farmu jezdili zájemci o farmový chov zvěře a viděli zde i ovce vřesovištní. A tak se toto plemeno začalo šířit v okolí Dobříše. Zájemci přibývali a začali jsme díky Jirkovi Řípovi pořádat různé akce. Také musím zdůraznit, že jsme prodávali jen plemenná zvířata. Začali jsme také spolupracovat z ČZU a studenti zpracovali v průběhu let řadu témat od užitkových vlastností ple-

mene až po etologii. Jako vedoucí prací byli postupně prof. L. Štolc, doc. M. Fantová a doc. L. Nohejlová.

Protože Jirka byl velký gurmán, uspořádali jsme na zámku Dobříš degustaci masa ovce vřesovištní. Pozvali jsme chovatele, spolupracovníky z university a přijel i Jirka Palme. Hostině předcházely odborné přednášky o masa a proběhla i srovnávací degustace různých druhů masa. Jednoznačně jsme si

Jehňata u lizu

potvrdili výjimečné chuťové vlastnosti tohoto plemene. Proto mě zarazil názor v tisku, že chuť tohoto masa je dána druhem pastvy. Vědecké práce na univerzitě v Hannoveru prokázaly odlišnost složení masa vřesovištních ovcí. Je to dáno i tím, že nebyla křížena s jinými plemeny. Překvapilo mě i doporučení na křížení této ovce, tím by přišla o své unikátní druhové vlastnosti. Na těchto vlastnostech mají postaven chov v jejím původním prostředí - vřesovištích. Musím ale uvést, že chuť masa není jedinou předností této ovce.

Na farmu v Mokrovratech, která leží na neúživných pozemcích, jsme ji přivezli pro její odolnost k přírodním živlům. Nemáme zde stáje, pouze přístřešky proti větru a slunci. Hlavní výhodou je striktně sezonní bahnění. i když je celý rok beran ve stádě, začíná v půlce března. i v dobách, kdy býval sníh, probíhalo bez problémů. Nejsou problémy s porody a díky vynikajícím mateřským vlastnostem ani s odchovem jehňat. Jak se postupně ovce vřesovištní rozšířily do celých Čech (ale vyvezli jsme je i na Slovensko), ukázala se i další přednost. Chovatelé Filip Vancl v Krkonošském NP a Václav Kutílek v CHKO Beskydy udržují chráněné louky, vřesovky spásají i to, co ostatní plemena nechají. Zapomněl jsem ještě jednu vlastnost,

Školka

Krátce jsme je chovali s daňky

a to dlouhověkost. Nechováme zvířata jen pro užitek, máme 30leté koně, 16leté krávy, 15leté daňky a jeleny, zasahujeme jen při zdravotních poruchách. Vřes se dožil 10 let, neměl žádné potíže, jednoho rána jsem ho našel na pastvině, jak ležel mezi svými ovce. Ovce ještě ve 12-13 letech mají jehňata. Hledali jsme i možnosti využití ostatních produktů z chovu, uspořádali ukázky předení a plstění vlny. Vlnu si také odebírají lesníci na ochranu stromků před okusem zvěří. Kontaktoval nás i řezbář, který z rohů vyřezával hřebeny, přívěšky a různé dekorativní předměty. Vřesovky jsou někdy označovány jako kožichové, ale kdo by dnes nosil ovčí kožich? Vyčiněné kůže z jehňat jsou dobrá dekorace na chalupu nebo jako kostým pro čerty.

Za 20 let se chov vyvíjel i vlivem vnějších okolností. Stavby se rozšířily, zmenšil se zájem o plemenná zvířata. Pamatuji se, jak jsme si přáli v Klubu dosáhnout stavu 500 bahnic v KU. Ale v posledních letech i u vřesovek dochází k poklesu, nejvíce bylo v roce 2018 - 438 ks.

KU na farmě v Mokrovratech zajišťovali v průběhu let šlechtitelé Ing. J. Hrdlička, T. Jahodová a nyní Ing. L. Strnad. V roce 2009 byl získán statut šlechtitelského chovu.

Existuje samozřejmě řada chovů mimo KU. Lidé si plemeno oblíbili k údržbě pozemků. Začali jsme dodávat na maso i jehničky. Během let jsme měli různé zákazníky, prováděli košer porážky pro restauraci Solomon, dodávali řezníkům i restauracím. Nyní přes minijátky jednorázově balkánské komunitě. Podmínky pro chovatele zvířat se u nás nevyvíjí dobře, kdo nemá nadšení, končí. Vřesovky si díky svým vlastnostem určitě příznivce najdou.

Ukázka předení vlny

Během svého šíření přečkaly různá období, zájmu chovatelů využili různí obchodníci, někdo zase tvořil „masnou“ vřesovku, viděl jsem i neostříhané, chovatel zkoušel „línání“.

Významnou roli hraje aktivita Klubu, vzpomínám si na dobrý pocit, když se po amatérech začali o toto plemeno zajímat profesionálové jako Petr Kříž nebo Jaroslav Adam.

K propagaci vřesovek významně přispěla spolupráce s novináři - Jirkou Křepelkou a Martinem Jedličkou z nakladatelství Profi Press. V Našem chovu a Zemědělcí vyšla řada článků. Martin mi dokonce jednou řekl, že dostal pokyn, že „vřesovek

Plemenný beran Vřes

už bylo dost“. Stále jsme v kontaktu s chovateli v Německu, navštívili jsme několikrát jejich hlavní přehlídky ovčí vřesovištních v Berchingu a Mudenu-Ortze, velmi nám pomohl Georg Mendel, Carl Kuhlmann a v pořadí třetího berana nám přivezl před 2 lety Johann Glossner.

V současnosti žijeme díky covidu v těžké době, ale pokud se podíváme na zprávy v TV, vypadá to, že největší problémy mají restauratéri a vlekari. Neviděl jsem nějakou reportáž o tom, jak situaci zvládají chovatelé, při tom zvířata potřebují péči každý den!

Už se těším na jaro, až budou po pastvině poskakovat černá jehňata.

Ing. Václav Pařízek

Do této restaurace jsme dodávali košer jehněčí

■ PŘÍPRAVA ELEKTRICKÉHO OHRADNÍKU NA NOVOU SEZÓNU

Zima pomalu odchází a my můžeme přivítat novou pas-
teveckou sezónu. Ještě před tím, než svá zvířata vypustíte
na louky a pastviny, doporučujeme projít a zkontrolovat
stav elektrických ohrad, zda nedošlo během zimy k poško-
zení. Tuto kontrolu doporučujeme provést i v případě, že
vaše zvířata byla v ohradách i přes zimní měsíce. V tomto
článku vám poradíme, na co se při kontrole zaměřit, a také
se dozvíte pár tipů, které vám kontrolu ohradníku mohou
usnadnit.

Na co dát pozor?

Na začátku nové sezóny zkontrolujte všechny části elektric-
kého oplocení. Dali jsme dohromady několik bodů, na které
je třeba se zaměřit. Mějte na paměti, že pokud má nějaká
část ohrady slabiny, zvířata ji najdou. Snažte se být proto
důslední a předejít možnému problému s ohradou, nebo
dokonce útěku vašich zvířat.

- Zkontrolujte všechny řady vodičů. **Pozornost věnujte především spodní řadě vodiče, která mohla být zatížena sněhem a mohlo tak dojít k jejímu poškození.** Pokud je vodič poškozený nebo dokonce přetrhnutý, použijte spojku vodiče, která zajistí dokonalé vodivé propojení.

- Doporučujeme mít v záloze minimálně jedno balení vodiče po celou sezónu. Nikdy nevíte, kdy se vám bude hodit, např. pro rychlou opravu ohradníku. **Opotřeбенý vodič je dobré včas vyměnit než zkoušet, co vydrží, a opakovaně ho spojovat uzly.** Může se taky stát, že o vodič zavádí padající větev nebo zvířata.

- **Zkontrolujte stav svého zdroje.** Ujistěte se, že má dosta-
tečný výkon pro to, aby elektrický ohradník správně fungo-
val. Pro kontrolu napětí a výkon generátoru doporučujeme
naše chytré RF zařízení fencee, prostřednictvím kterých kon-
trolujete a ovládáte svoji ohradu, kdykoliv potřebujete.

- Během mrazivých zimních měsíců **trpí kromě vašich rukou a uší hlavně plastové izolátory** elektrického ohrad-
níku. Věnujte jim proto zvýšenou pozornost a v případě opo-
třeбенí je vyměňte. Zároveň byste si na stávající sezónu
měli udělat dostatečnou zásobu nových izolátorů.

- Dejte pozor na **kvalitní uzemnění elektrického ohrad-
níku.** V některých případech a špatných půdních podmín-
kách se může stát, že uzemnění stojí za špatným fungová-
ním elektrického ohradníku. Nejčastěji se tak děje v suché,
kamenité nebo písčité půdě. V tomto případě doporučujeme
okolí zemnicí tyče co nejvíce vlhčit, případně zkusit umís-
tit zemnicí tyč jinam nebo vyměnit půdu v místě uzemnění.

- Odstraňte všechny okolní větve a křoví, které zůstali
napadané kolem ohrady. **Při dotyku vegetace s vodičem
by docházelo ke ztrátám napětí v elektrickém ohradníku.**
S hlídáním napětí vám pomůže naše monitorovací zařízení
Monitor MX10, které můžete instalovat kdekoli na ohradě.

- Ujistěte se, že vaše plastové sloupky elektrického ohrad-
níku stojí rovně a nekývají se. u dřevěných kůlů stejně tak.
Nahníle a ztrouchnivělé kusy včas vyměňte, zabráníte tím
problémům v budoucnu.

- Nezapomínejte své ohrady doplnit také o **výstražné
tabulky,** obzvláště pokud vaše ohrada vede blízko turistické
cesty, chodníku nebo vozovky. Připevněte je na sloupky
nebo na ohrazení tak, aby byly dobře viditelné.

Možná je čas na nový generátor

Pokud se chcete na novou sezónu vybavit novým zdrojem,
mohl by vás zajímat kombinovaný generátor fencee power
DUO RF PDX s dálkovým ovladačem, který umožňuje poho-
dlné ovládání a kontrolování ohrad na vzdálenost až 10 km.
Tato modelová řada chytrých generátorů fencee s výkonem
1 - 7 J ovšem disponuje také možností ovládání mobilním
telefonem. V praxi to znamená, že budete schopni jedním
kliknutím v aplikaci fencee Cloud zjistit, zdali je vaše ohrada
v kondici, nebo jestli někdo např. nenechal otevřenou bránu.
Pokud potřebujete vyšší výkon, podívejte se na naši mode-
lovou řadu chytrých generátorů fencee energy DUO RF EDX,
která disponuje výstupním výkonem 8 - 15 J.

V aplikaci fencee Cloud vznikají nové užitečné funkce. Za
zmínku určitě stojí funkce sdílení zařízení s ostatními členy
farmy, kde si jednoduše zvolíte, kdo co může ovládat a měnit.
Pro více informací se podívejte přímo na stránky fencee.cz
nebo na web modernifarma.cz, věnovaný našemu unikát-
nímu systému pro vzdálenou kontrolu a ovládání elektric-
kých ohradníků.

Pomůžeme vám s údržbou

Pokud se jedná o výměnu jednotlivých komponentů pro udr-
žení elektrické ohrady v provozu po celou sezónu, máme
skladem vše, co potřebujete. Od několika druhů nových
vodičů a elektrických sítí až po speciální typy izolátorů
elektrického ohradníku, kterými efektivně zamezíte vstupu
škůdců do svých obydlí a pozemků.

Stavba nové ohrady

Pokud se chystáte na nové oplocení, je čas začít dělat pří-
pravy a plánování. Takové přípravy zahrnují návrh rozvržení
ohrady, tu doporučujeme nakreslit si na papír a poznamenat
si vzdálenosti pro lepší přehlednost. Nezapomeňte zakreslit
rozmístění budov, které budou s plotem sousedit. Do svého
plánku zakreslete také stromy a keře, které mohou tvořit
překážky, vstupní branky, umístění elektrické zásuvky 230 V;
v případě, že vaše pozemky křížují vodní toky nebo potoky,
nezapomeňte ani na ty. Jako tip doporučujeme zakreslovat
nové elektrické ohrady do leteckých snímků map, ty mohou
poskytnout cenné informace při přípravě instalace nové
ohrady. Důležité je také určení komponentů, které budete
pro stavbu nové ohrady potřebovat. Pokud máte před zahá-
jením instalace nového plotu nějaké otázky, neváhejte se
na nás obrátit, rádi vám budeme nápomocni s doporučením
správných komponent nebo s celkovým návrhem a technic-
kým řešením vašich elektrických ohrad.

Vít Šiller
VNT electronics s.r.o.

fencee
Elektrické ohradníky

SMART FARMING
Moderní chytrá farma pod kontrolou.

OVLÁDEJTE A KONTROLUJTE OHRADY Z TELEFONU PŘES APLIKACI fencee Cloud ODKUDKOLIV NA SVĚTĚ

energy DUORF
EDX

Kombinovaný RF generátor můžete ovládat pomocí mobilní aplikace fencee Cloud. Máte tak možnost ovládat generátor prakticky odkudkoliv na světě, kde je internetové pokrytí.

VYSOKÝ VÝKON
AŽ 15 J

120 km PRO OHRADY AŽ 120 KM

MĚŘENÍ UZEMNĚNÍ

SNÍŽENÝ VÝSTUP

ZLATÝ
Klas
2021

FENCE WiFi
GATEWAY GW100

Centrální gateway je připojena na Internet a fencee Cloud. Pomocí mobilní aplikace můžete vzdáleně ovládat, nastavovat a monitorovat všechny vaše ohrady a zařízení.

SIGNALIZACE ALARMŮ

12 OVLÁDÁNÍ AŽ ZAŘÍZENÍ

ZÁLOŽNÍ ZDROJ

fencee Cloud aplikace ke stažení

Zjistěte více o moderní chytré farmě.

+420 730 893 828

www.modernifarma.cz

www.fencee.cz

UŠNÍ ZNÁMKY Q-FLEX - PROSTŘEDKY PRO OFICIÁLNÍ IDENTIFIKACI OVCÍ/KOZ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Vážení chovatelé ovcí a koz.

S potěšením si Vám dovoluujeme představit novinku v systému oficiálního označování ovcí a koz. Firma AGROTRANS spol. s.r.o. uspěla se svou žádostí o zařazení do systému oficiální identifikace ovcí a koz v ČR jako třetí schválený dodavatel identifikačních známek pro vizuální i elektronickou identifikaci. Od 1. 4. 2022 Vám nabídneme ve spolupráci s ČMSCH kompletní systém pro označení ovcí a koz.

Dosavadní systém objednávání, který dlouhodobě používáte, se nemění. Veškeré objednávky známek je třeba řešit prostřednictvím systému ČMSCH a v objednávce uvést jako dodavatel firmu AGROTRANS s odpovídajícím kódem požadovaného typu známky (kódy známek J, K, L, U, V a případně jejich kombinaci).

Chovatelé, kteří u nás objednávali elektronické ušní známky pro označení zvířat pro vývoz z ČR (kód známky U), je mohou dále objednávat beze změny. Nyní za výrazně příznivější cenu než v předchozích letech. Nová cena kulaté elektronické známky Q-flex je 29,- Kč/ks.

Sortiment ušních známek Q-FLEX pro oficiální identifikaci ovcí/koz

Ušní známky Q-flex německého výrobce GEPE představují špičkový výrobek pro vizuální či elektronickou identifikaci hospodářských zvířat. Svým technickým provedením zajišťují optimální podmínky jak z pohledu trvanlivosti, snadné aplikace a zajištění vhodných zdravotních podmínek.

- hrot na samčí ušní známce je z tvrzeného plastu pro snadnější průnik tkáně uší zvířat
- pouzdro na samičí části známky má velké ventilační otvory pro rychlejší hojení rány
- měkký a ohebný materiál známky má vysokou odolnost proti mechanickému poškození

Celý sortiment ušních známek splňuje nejvyšší kvalitativní požadavky pro daný výrobek a jednotlivé typy ušních známek byly testovány v souladu s pravidly ICAR.

Elektronické identifikátory jsou osazeny čipy formátu FDX-B s provozními parametry v souladu s normami ISO 11784/11785.

A/ VIZUÁLNÍ IDENTIFIKACE

1/ ušní známka Q-flex pásková 47x15mm

Objednací kód: J

Základní barvy: žlutá, oranžová, modrá, bílá

2/ ušní známka Q-flex polygonální malá 28x28mm

Objednací kód: K

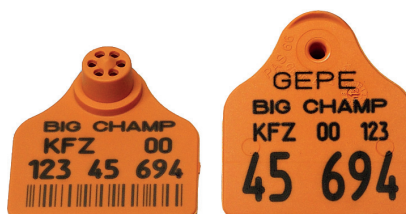
Základní barvy: žlutá, oranžová, modrá, bílá

3/ ušní známka Q-flex polygonální velká 42x47mm

Objednací kód: L

Základní barvy: žlutá, oranžová, modrá, bílá

B/ ELEKTRONICKÁ IDENTIFIKACE

4/ elektronická ušní známka Q-flex kulatá E-DISC 25 + kulatý protikus s trnem

Objednací kód: U

/tento identifikátor nabízíme pro export ovcí/koz od roku 2010/

elektronický čip formátu FDX-B Ø 26 mm, protikus Ø 28 mm

barva žlutá nebo oranžová

C/ KOMBINACE VIZUÁLNÍ a ELEKTRONICKÉ UŠNÍ ZNÁMKY

5/ elektronická ušní známka Q-flex pásková 47x15 mm E-MINI

Objednací kód: V

elektronický čip formátu FDX-B

barva žlutá nebo oranžová

dodáváno jako 2 páry (samec + samice) jeden pár EID a jeden vizuální

6/ elektronická ušní známka Q-flex kulatá E-DISC 25 +
polygonální známka malá 28x28 mm nebo polygonální
známka velká 42x47 mm (kombinace typů známek 2/4 nebo 3/4)

Objednací kód: U+K nebo U+L

elektronický čip formátu FDX-B

barva žlutá nebo oranžová

dodáváno jako 2 páry (samec + samice) jeden pár EID a jeden vizuální

D/ APLIKÁTOR

7/ aplikátor ušních známek kovový Q-flex standard

(pro ušní známky + elektronické známky)

barva modrá

Ušní známky Q-flex lze aplikovat některými aplikátory jiných výrobců po výměně aplikáčnických jehel (Allflex, Destron, MKII od MAVÉ, ARDES od ČMSCH).

Náhradní jehly do aplikátorů jsou k dispozici na vyžádání.

E/ ČTEČKY ELEKTRONICKÝCH UŠNÍCH ZNÁMEK

V našem sortimentu nabízíme několik typů čteček elektronických ušních známek s různým programovým vybavením umožňujícím široké spektrum práce se zjištěnými údaji.

Pevně věříme, že v tomto uceleném systému oficiální identifikace uspokojíme většinu Vašich požadavků a připomínek k označování zvířat.

I nadále jsme připraveni řešit Vaše požadavky také v systému chovatelského označení. Postupně se rozšiřující využití elektronické identifikace zvířat nabízí nové možnosti pro zjednodušení práce při manipulaci se zvířaty nebo jejich vážení. Neváhejte nás kontaktovat se svými dotazy.

Podrobnější seznámení s novými technologiemi plánujeme uveřejnit v některém z příštích čísel Zpravodaje.

Ing. Pavel Žďárský a kolektiv AGROTRANS spol. s r.o. Vítkovice v Krkonoších

ODBYT JEHŇAT NEBYL A NENÍ PROBLÉM!!!

Odbyt jehňat nebyl a není problém. Kdo to doposud tvrdí, má špatné informace. Poptávka po jehňatech byla v roce 2021 enormní. Firma ŠEFC agro s.r.o. se zabývá exportem jehňat do zahraničí a nebyla schopna naplnit potřeby odbě-

ratelů v Evropě. V běžném roce vykoupí okolo 10 000 kusů jehňat. Dodává je do Holandska ke třem stálým odběratelům, ani tyto odběratele není schopna zásobovat podle jejich přání. **Tyto firmy jsou schopny odebrat o dalších 10 000 kusů více.** Další odběratele má v Rakousku, Polsku, Bulharsku a Slovensku. Těmto firmám není schopna dodávat pravidelně.

Jehňat je málo a ceny v Evropě stoupají!

V roce 2021 firma ŠEFC agro s.r.o. vykupovala jehňata za cenu 60 Kč od malých chovatelů. Velké farmy měly množstevní příplatek.

Firma ŠEFC agro s.r.o. nakupuje jehňata od ovcí masných plemen a jejich křížence. Období výkupu začíná v srpnu a končí na konci roku, protože není co vykupovat.

Váha jehňat vhodná k exportu je od 25 kg do 50 kg. Tato váhová směska je v Holandsku přetříděna a vhodně použita. Malá jehňata zůstávají na pastvinách, které opustily na zimu dojně krávy. Jsou zde zaparkovány a vyčkávají na období jarního nedostatku jehňat na evropském trhu. Střední jeh-

ňata jsou intenzivně krmena, aby dosáhla jatečné kvality a hmotnosti 47 kg.

V západní Evropě nikdo nezabývá hubená jehňata. Velká jehňata se zabíjí ihned. Tento propracovaný systém umožňuje zásobovat trh v Evropě jehňaty pravidelně a podle jeho požadavků. Dále tento systém využívá levného chovu ovcí s jarním bahněním.

Ve východní Evropě, kde je zima tvrdší než v Holandsku, můžeme maximálně využít jarního sezónního bahnění a levnou krmnou dávku založenou na mladé šťavnaté pastvě. Pokoušet se v současné době v České republice o rozfázování bahnění na více ročních období je zbytečné a neekonomické vzhledem k současné situaci na evropském trhu. Můžeme levně vyrobit a za slušné peníze na podzim a v zimě prodat.

Uvítali bychom, kdyby bylo možné dodávat jehňata i v období měsíce ledna a února. Největší nápor odbytu pocítujeme v září a říjnu. Chovatelé v České republice cítí, že přišlo období, kdy bude končit pastva a dát jehňatům senáž nebo seno je obrovský problém. Pokud jehňata neprodáte v říjnu, neznamená to, že je nikdo nechce! Znamená to, že je největší nápor na dopravu a logistiku. Věřte, že ač jsme luxusně vybaveni technikou, není možné odvést 10 000 kusů jehňat během dvou měsíců. V České republice produkujeme směšné množství jehňat a těžko zaplavíme evropský trh.

Pokud potřebujete prodat jehňata nebo ovce, zavolejte nám

+420 602 204 009

Jan Šefc

Druhé pokračování výživářských článků ve spolupráci s firmou TREWIT s.r.o.

II. ČÁST: LAKTACE

Laktace je zásadní období reprodukce a vývoje jedince, kdy se musí umožnit matce přístup k maximu snadno využitelných živin, aby totéž mohla předat mláděti. Hlavní podmínkou je dobrá kondice matky ve smyslu optimálního zdravotního (vliv mají také parazitózy i ošetření paznehtů) a výživného stavu. Dalšími podmínkami jsou minimalizace stresu, vyhovující zoohygiena prostředí i zdravotní nezávadnost krmiv.

Podnětné srovnání výživných hodnot kravského a ovčího mléka je na: <https://www.romanovskaovce.cz/poradens-tvi/doporuceni/slozeni-ovciho-mleka.html>, velmi detailně je vše zpracováno v diplomové práci Variabilita složení a kvality ovčího mléka v průběhu laktace, Bc. Vendula Nováková, MU v Brně 2017, <https://theses.cz/id/jnxw3i/27211193>

Mlezivo a první sání mláděte:

Těžko vybrat, jakým superlativem označit zdravotní a nutriční hodnotu mleziva a za jakou prioritu prohlásit nutnost jeho konzumace co nejdříve po porodu. Jehně by mělo první den po narození dostat minimálně 200 g mleziva ve 3 – 4 dávkách. Faktem je, že se setkávají dvě výjimečné situace.

1. Obsah imunoglobulinů

Sliznice a stěna tenkého střeva mláděte je schopna nechat projít do krevních vlásečnic komplexní bílkovinu imunoglobulinů jen několik málo hodin po porodu, za maximum považujeme 8 hodin. Většina porodů probíhá v noční době zcela spontánně a první sání mláďat je součástí bezproblémového porodu. u komplikovanějších porodů, tedy při asistenci chovatele, musí být kontrola nebo pomoc při prvním sání podmínkou. Platí také, že první sání jehněte je „to pravé“ neboli druhé a další, byť v časovém limitu, už není zcela plnohodnotné. První napití by mělo být do hodiny po porodu.

Pokud máme problém s napitím jehněte nebo to vůbec není možné, pak je řešením mlezivo od jiné matky. Je možné mít mlezivo zamražené, ale podstatné je rozmrazit jej ve vlažné vodě – mikrovlnka nebo horká voda spolehlivě degraduje imunoglobuliny i řadu dalších cenných živin či biologicky účinných látek.

Mou silnou zkušeností v chovu ovcí bylo zavádění jejich chovu v JZD Domašov na farmě Javůrek. Stádo bylo sestaveno nákupem tří skupin více plemen, převážně kusů vyřazených pro stáří, neplodnost nebo nízkou užitkovost. Jak vyšlo najevo později, také po zánětech vemen, tedy bez laktace. Rozhodnutí tehdejšího soudruha předsedy (splňovalo definici kozí nápad, byť se jednalo o ovce) k nákupu a vytvoření k chovu prakticky neschopného stáda přineslo i pestrou paletu patogenů i parazitů. Za ušetřené peníze se k těmto ovčím troskám přidalo cca 120 kusů stavropolského merina z rozmnožovacího chovu. Skutečně nesmyslný počín, který vytvořil nevyrovnanou plemennou příslušnost i problematickou užitkovost, o zdravotním stavu nemluvě. Také nám, mimo jiné při porodech, zamotalo hlavu několik romanovek. Se vzniklými problémy by si těžko poradil zkušený chovatel, natož parta začátečníků. Kladem byly průměrné pastviny, na Brněnsku známá oblast Šmelcovna, a vcelku vyhovující stavba upravená na tehdejší podmínky vyžadované pro vlnářská plemena.

Výživa matek v době laktace:

Počátek laktace napříč všemi druhy savců znamená mimořádné nároky na přísun živin. Platí však, že ať je krmná dávka sebelépe vybilancovaná a s maximální kon-

centrací živin včetně předpokladu jejího plného příjmu, vždy je v první třetině laktace nedostatečná a organizmus matky laktací doplňuje či dotuje z tělesné podstaty. Kromě extrémních případů – a tím chci vyjádřit, že v chovu chovatelů hodných pojmu chovatel se nevyskytují podvyživené nebo nevyspělé matky – se i ve výživném stavu minimálně průměrném organizmus běžně chová tak, že si na laktaci půjčuje ze své vlastní „banky“. Jedná se o jeden z neúspěšnějších patentů Vývojové a konstrukční kanceláře přírody, kdy kostní tkáň byla po zralé a pečlivě promyšlené úvaze navržena jako nikoliv pouhý statický podpůrný orgán, ale živá, neustále se přeměňující či přestavující hmota. Jednak po stránce stavební architektury, kdy kostní trámčina reaguje na změny tlaku a váhy na ni přenesené, jednak možností odesílání vápníku z kostní hmoty tam, kde to metabolismus potřebuje. A laktace je, jak jinak, skutečně prioritní potřeba. A když je aktuální potřeba vápníku do mléka skutečně vysoká, pak si organizmus z kostní tkáně odebere to, co nemá z aktuální krmné dávky.

Na druhé straně: I tráva z půdy odebere jen tolik vápníku, kolik jí chemické a fyzikální vlastnosti půdy včetně obsahu humusu skutečně umožní. A vápněním luk a pastvin začíná výživa březích a kojících matek a tím i jehňat, a nejen vápník, ale i ostatní kostitvorné prvky získává laktující matka jako úvěr a i uvnitř organismu se dluhy musí platit. Ale nic dramatického to není, jde „jen“ o to, aby v pozdější době měla matka dostatek vápníku i dalších minerálních látek i ostatních živin. K pojmu pozdější doba je třeba připomenout, že si laktací můžeme rozdělit na tři třetiny. V první je výdej vyšší než příjem, v druhé je příjem i výdej víceméně vyrovnaný a ve třetí třetině už laktující matka více přijímá, než vydá. A po odstavu má dlouhodobou možnost uvést svůj výživný stav i stav tělesných rezerv do potřebných fyziologických mezí. Ale tuto možnost musí matce poskytnout chovatel. Protože se jedná o komplex všech živin, podívejme se na ně podrobněji.

Energie:

Energii získávají přežvýkavci z vlákniny zelené nebo konzervované hmoty. Připomeňme si, že vláknina, složitý cukr, je v bacheru prostřednictvím mikroflóry rozložena na cukry jednoduché. Tím to ovšem nekončí a mikroflóra pokračuje v práci. Část cukrů použije pro svou potřebu (stejně jako vedoucí prodejce tvořící manko na zboží, jak se psávalo v soudnickách), ale většinu přetvoří na tékavé mastné kyseliny (propionová, octová a máselná neboli TKM), které se přes stěnu bacheru vstřebají do sítě vlásečnic. Krev je svým oběhem zanáší do jater, kde se přetvoří na skutečné tuky s různým použitím, tedy jako tuk mléčný, tuk k metabolické potřebě, pohonu a tepelné bilance stroje zvaného ovce a také jako tělesnou rezervu. Tento proces vyžaduje dobrý fyziologický stav předžaludků, dobrou kondici mikroflóry a tyto dva parametry zase zkušeného chovatele, který má zásobu kvalitních objemných krmiv i znalosti, jak je a v jakém množství zkrmovat.

Jádro nebo ne?

Existují dva zcela rozdílné názory na příkrmy ovcí v době laktace. Než se je pokusíme trochu provázat a rozumně sloučit, musíme si připomenout, jaká je funkce a působení energetického jádrného přídatku v trávicím traktu ovce. Obilovina je v první řadě škrob, tedy opět složitý cukr. Tím ale podobnost se základním a zcela fyziologickým zdrojem energie pro přežvýkavce končí. Je nutné si uvědomit, že rozklad škrobu je mnohem rychlejší, než je rozklad vlákniny. A to má opět dvě stránky.

Negativní:

Škrob má tendenci rychle se rozkládat na jednoduché

cukry a dále pokračovat ve fermentačním procesu na kyselinu mléčnou. Pokud není mikroflóra přivyklá, tedy nemá ve své populaci dostatek správných druhů mikroorganismů k využití jednoduchých cukrů, pak skutečně proběhne „zkvašení“ cukru na kyselinu mléčnou. Ta s nezdárností jí velmi vlastní posouvá prostředí bachoru do mírně kyselých hodnot, což vůbec nevyhovuje ostatní, pilně a užitečně pracující mikroflóře. Do jisté míry se tento proces kompenzuje sodou ze slin. Měli bychom vědět, že soda vzniká v organismu ze sodíku v lizech. Pokud je ale lizů málo (máme líné nebo držgrešle pastevce) nebo je škrabu nadměrná, kyselina mléčná vítězí a posunem pH ovlivní nejen předžaludky, ale i prostředí střev. Kromě oslabení populace mikroflóry v celém trávicím traktu je to impuls k posílení patogenů, mimo jiné už zmíněného *Clostridium perfringens*, popř. dalších *C. tetani*, *C. novyi*, *C. hemolyticum* a *C. septicum*... Při poruchách trávení se jejich počet silně zvýší, a tím i produkce klostridiálních toxinů, poškozujících sliznici střeva s následkem krvácivého až nekrotického zánětu středního a dolního a úseku tenkého střeva. Rychle se zastavuje peristaltika střev, a v tlustém střevě se hromadí plyny. Toxiny významně poškozují játra, ledviny i výstelku cév. Výsledkem rozvoje těchto patogenů bývají rychlé úhyny. Týká se to hlavně mláďat a doby přechodu mezi mléčným a rostlinným obdobím výživy. u dospělých jedinců přebytek jaderných krmiv, náhodné zvýšení nebo jednorázové podání, popř. zahájení zkrmování bez postupného návky, přivodí méně razantní, ale přesto významné zdravotní poruchy. Někteří chovatelé proto zásadně jaderné příkrmy odmítají.

Na tomto místě je vhodné připomenout, že čím jemnější struktura jaderných přídatků, tím rychlejší je negativně působící fermentace. Struktura „mouka“ je jako krmivo **velmi nebezpečná!** Ideální formou je mačkaná obilovina nebo velmi hrubé pošrotování, možností je celá, neupravená obilovina. Je třeba připomenout: Obilní odpady z čisticích osiv, tedy malé neplohodnotné obilky, často obsahují spory plísní i mykotoxiny, mohou být přimíchány i zbytky semen plevelů, některé toxické. Pokud doplňková krmná směs obsahuje nanejvýš 30 - 40 % obilovin a většinu složení zaujímá přídavek dalších komponentů (bílkovinné šrotky - sójový nebo slunečnicový, vojtěškový úsušek, sladový květ, otruby a vitamino-minerální podíl) je takový doplněk vždy přínosem prakticky bez rizika. Jako energetický doplněk je možné použít i krmný olej, který je dieteticky velmi příznivý. Ekonomika koncentrovaných příkrmů je v současném chovu ovcí s velkým otazníkem. Nicméně doba laktace je natolik významným obdobím pro bahnici i jehně, že je taková investice skutečně na místě.

Pozitivní přínos jaderných příkrmů:

Doplňkové směsi pomáhají zvyšovat koncentraci živin v krmné dávce. Přiměřená dávka obilovin napomáhá vyššímu využití živin i fermentačním procesům v předžaludcích, protože poskytuje pohotovou = snadno a rychle uvolněnou energii ve formě cukrů pro bachorovou mikroflóru, a tím zvyšuje produkční účinnost objemných krmiv. Je přímou podporou produkce mastných kyselin i syntézy mikrobiální bílkoviny. V minulosti většina chovatelů vlnářských plemen považovala za vhodný přídavek 0,2 - 0,3 kg ječmene nebo ovsa na kus a den v době laktace, což v souvislosti s vypjatou bilancí jaderných krmiv znamenalo úbytek cenného zdroje na úkor prasat nebo dojníc. u ovcí s tržní produkcí vlny šlo o vyzkoušenou a kladnou efektivitu přídavku. Produkce vlny byla úkol ekonomický i politický, i v socializmu musela zemědělská družstva nejen „plnit,“ ale také být výdělečná. Jatečný výkrm beráneků byl ekonomicky velmi přínosný a dobře odchované jehničky byly nutnou posilou stáda s vysokou brakovostí. Stáda zařazená do kontroly užitkovosti měla sledovanou stráž už v prvním roce života jehňatek. Často se také zkrmovaly pšeničné otruby. Ty tehdy byly mnohem méně vymléte než v současné době a také se nestávalo, že se do otrub

přimíchávala odpadní mouka. Dokonce byla ze strany tehdejšího ZZN dodávána směs ČOJ I a ČOJ II - časný odstav jehňat a první fáze měla podíl sušeného mléka.

Vrátím se k chovu na farmě Javůrek. Podstatná část bahnic kupodivu zabřezla, ale po porodu nelaktovala, což byl důvod vyřazení z původního stáda. Kromě zvýšené asistence při porodech a rovnání kozelců v porodních cestách nebo usměrnění změtí trojčat u romanovek jsem byl jehněčí mámou s napáječkou v každé ruce. To byl mezi cca třiceti hladovými jehňaty nezapomenutelný zážitek. Tehdejší Laktosan, mléčná směs pro telata, se plně osvědčil i u jehňat, po nabytí prvních zkušeností se dařilo přikládat jehňata i k napití mleziva, bahnice většinou přidané „dvoje“ přijímaly. Další významnou pomocí slabším kusům byla specialita pro telata, ČOT s podílem rybí moučky. Byla to cenná zkušenost, že nad kvalitní živočišnou bílkovinu není, a to i u přežvýkavců.

Produkce mléka, ať jako laktace pro jehně, nebo tržní produkce, je dána hlavně kvalitní bílkovinou. u přežvýkavců bílkovinou mikrobiální, se složením na úrovni potřeby laktující matky či dojky. Zdánilivě krmíme ovci či kozu, ve skutečnosti její mikroflóru. Zásadně má přednost pravidelnost a stálost krmné dávky (KD) před detailním „vypilováním.“ V době laktace, maximálně náročné na dostatek bílkovin, podáváme kvalitní seno sečená v raných fenofázích. Ideální jsou sena s podílem jetele nebo vojtěšky. To se týká zapouštění v počátku podzimu a porodů v zimní době - na zimní krmné dávce. Zapouštění v počátku prosince znamená porody v dubnu, v době s intenzivním růstem zelené hmoty. Mladý porost má nejen vysoký obsahem bílkovin a dalších živin, ale hlavně jejich maximální využitelnost, včetně minerální složky. Vlákna mladého porostu usnadňuje bachorovou fermentaci a totéž platí o obsahu cukrů, typických pro mladou zelenou hmotu. Příroda tak nabízí mimořádně dobré podmínky pro počátek a průběh laktace.

Vitaminy a mikroprvky, kouzelné zaklínadlo:

Kouzla sem nebo tam, jsou to živiny, správněji biologicky aktivní látky (BAL), které organismu mohou chybět.

Přežvýkavci se dokáží zásobit vitamíny skupiny B většinou v dostatečné míře. Jehně do cca 2 - 3 měsíců ale ještě přežvýkavcem není. Bahnice v době laktace nemusí mít dostatečný zdroj BAL, a to nutně znamená, že jich bude mít nedostatek v mléce. Organismus jehněte bude nutně strádat, neboť vývoj se bez nich skutečně neobejde. Typickým příkladem a reálným nebezpečím pro jehňata je nedostatek vit. E a mikroprvku selenu (Se) s projevem svalové a velmi často srdeční dystrofie s následkem úhynu. Vitamin a a jeho provitamin beta-karoten je základ zdravého organismu. S vitamínem a se býložravci v přírodě prakticky nesetkají a jeho zdrojem je beta-karoten ze zelené hmoty, popř. ze zásobních orgánů rostlin.

Příklad ideálního zásobení přes zimu: dobře usušené luční seno se zelenou barvou má cca 1/2 roku po sklizni výrazně zelenou barvu, a to je právě znak obsahu beta-karotenu. Ten má ale relativně krátký poločas rozpadu a seno uchované do dalšího roku jej již neobsahuje. Živočišný organismus si do podzimu vytváří zásobu a vitamínu v játrech, pro přirozený způsob života původních druhů býložravců dostatečnou. Nikoliv pro člověkem vyšlechtěná kulturní plemena. A vitamin je levný, jeho vysoký obsah je výkladní skříň výrobců krmiv. Nadměrný obsah působí toxicky, proto je nutné držet se doporučeného dávkování. a vitamin má zásadní význam pro obnovu a funkci tkání zvaných epitely, při jeho nedostatku se stávají nefunkční, vážný deficit přivodí zásadní zdravotní problémy až úhyn. Vitamin D má zásadní funkci v hospodaření organismu s kostitvornými prvky Ca + P, má přímý vliv na kalcifikaci kostní tkáně, působí na resorpci vápníku v tenkém střevě. Obecně známým (pro malého člověka)

zdrojem je rybí tuk, u býložravců seno hlavně sušené na slunci. Současné poznatky uvádějí význam pro obranyschopnost organismu, je to ale souběh více faktorů než jen D vitamínu samotného. Rozlišujeme formu D2, účinnější pro savce, a D3, účinnější pro ptáky. Známé působení UV záření a tvorba D vitamínu na kůži je podmíněn neochlupenou kůží a tukem na povrchu kůže, pro ovce je zcela nulový. V krmných doplňcích bývá v rozumném obsahu, i zde platí - vysoký nadbytek D vitamínu je toxický. Vitamin E patří stejně jako dva předchozí do skupiny v tuku rozpustných (lipofilních). Kupodivu, i zelená hmota obsahuje E vitamín. Pro přídatky E vitamínu platí, že v souvislosti s jeho rozpustností v tucích je nutné zkrmovat jej současně s tuky, jen tak se plně resorbuje. Posledním lipofilním vitamínem je vitamin K, který dokáže mikroflóra syntetizovat.

Mikroprvky vstupují do organismu jako základ syntézy řady enzymů, bez kterých organismus nemůže fungovat - od počátku nitroděložního života, po porodu až po dokončení tělesného vývoje je harmonie růstu i vývoje mimořádně závažná a nezastupitelná. Do jisté míry je matoucí skutečností, že se našimi smysly nemůžeme přesvědčit o dostatku, ani o správném poměru s ostatními živinami. Při zanedbání nám pak musí stačit nepochopitelné zpoždění vývoje, odolnosti organismu a špatný zdravotní stav nebo deformace tělesných partií. Tyto změny mohou být markantní nebo skryté, vždy vedou k nízké užitkovosti nebo poruše reprodukčních funkcí. V krajních případech je možné využívat metabolické testy, u ovcí je ale jejich ekonomika s otazníkem.

Obecné nároky laktující bahnice:

V zimním období potřebují laktující bahnice KD se snadno využitelnými živinami a podílem šťavnatých krmiv (krmná řepa). Nutné jsou funkční, pravidelně čištěné napáječky s kvalitní napájecí vodou. Základem objemné části KD je seno, ideálně podávané ad libitum. Význam má i kvalitní krmná sláma, ale skutečně jen jako doplněk k mechanickému dosycení. Jehňata se velmi brzo zajímají o činnost matky u jeslí i žlabu. I když z počátku hravým způsobem, více cucháním sena než příjmem, si pomalu zvykají na objemná krmiva.

Jadrné příkrmy nebo doplňkové směsi laktujícím bahnicím zlepšují bilanci živin. Pokud jsou dobře sestaveny odborníkem na krmiva, pak v zimním období jejich přínos převládá.

Totéž platí pro příkrmy jehňat. Vhodná je doplňková směs s mačkaným ovsem, sójovým a slunečnicovým extrahovaným šrotem, ideálně s 3-5 % krmného oleje a vitamino-minerálním doplňkem. Komponenty s velkou biologickou hodnotou jsou pšeničné či kukuřičné klíčky a sladový květ. Krmiva pro jehňata je třeba podávat za probíhačkami.

Logika brzkých odstavů v intenzivním odchovu navazuje na průběh laktační křivky. Její výrazný pokles znamená pokles koncentrace živin, který většinou znevýhodňuje mládě v geneticky daném, mnohem perspektivnějším vývoji v odchovu i výkrmu. Časný odstav s kvalitním příkrmem je metodou pro odborně a finančně zdatné chovatele, podmínkou je perspektiva dobrého zpeněžení kvalitně zmasilých beránků. Pro odchov jehniček a chovných beranů je dobrý důvod opakovat, že se stále rozhoduje o robustnosti celkové tělesné stavby, prostornosti hrudní i břišní dutiny a tím mohutnosti a maximální funkčnosti oběhového i trávicího aparátu a také pevnosti a osvalení končetin. Všechny tyto parametry jsou předpokladem

dobré schopnosti k pastvě i optimálnímu využití živin. Lze to vyjádřit i tak, že každá kvalitně odchovaná = nakrmená generace zvyšuje produkční potenciál stáda.

Objemná krmiva jsou vždy základem krmné dávky, bez nich nelze dosáhnout mechanického nasycení. Siláže a senáže jsou pro ovce vhodné, musíme vždy dbát na jejich maximální kvalitu.

Vojtěškové, jetelové nebo jetelotravní senáže zkrmujeme tak, aby podle obsahu sušiny odpovídaly dávce sena. Nekombinujeme ale tyto senáže s kukuřičnou siláží. Při podávání senází nebo siláží vždy dbáme na stálou nabídku sodných lizů, optimální je podávat cca 5-10 g jedlé sody na kus a den k zajištění kompenzace silážních kyselin. Senáže i siláže zkrmujeme vždy až po dokončení fermentačního procesu a jen když alespoň smyslovým hodnocením prokazují dobrou kvalitu. Tím je příjemná vůně, barva jen o něco tmavší než původní hmota a zachovalá struktura hmoty - nervatura lístečků musí být zachována.

Výhodnou a funkční alternativou místo sody je přípravek **Q base**. Má podstatně širší spektrum kompenzačních kyselého prostředí a působí - na rozdíl od sody - skutečně dlouhodobě. Kompenzuje i slabé alkalózy. Připomeňme si, že acidózy mají v organismu silně negativní působení. Od nefyziologické zátěže jaterní tkáně, riziko narušení spojení paznehtní kosti a paznehtu s následkem kulhání, tedy snížení pohybu po pastvině s horším příjmem krmiva až po poruchy plodnosti. Ekonomicky je rovněž dobrou alternativou, vzhledem k nárůstu cen sody vychází cena aplikace přípravku Q BASE na kus a den výhodněji než soda. Dalším kladem je zvýhodnění a zvýšení kvasného procesu v bachoru (optimalizace fermentace) s výsledkem vyšší produkce mastných kyselin neboli vyšší energetický zisk z objemných krmiv.

Jaro a počátek léta:

Porody směřující do začátku a rozvoje vegetace jsou velkým zvýhodněním. Je to snížení nároků na zásoby objemných krmiv a nákladů na příkrmy. Přirozený potenciál využití živin z mladých šťavnatých porostů je ekonomicky i organizačně výhodný, podmínkou jsou kvalitní a ošetřované porosty na dobré půdě.

Jak už bylo zmíněno, podmínkou kvality pastvy včetně minerálního obsahu je dostatek živin v půdě. I beta-karoten a E vitamín v zelené hmotě je výsledkem dobré kondice rostlin, což je zase podmíněno obsahem humusu, vlhkosti - srážek a agratechnickou péčí, do které patří i vápnění a přihnojení. Je nutné si uvědomit, že jestliže z půdy neustále odebíráme, musíme také něco vracet. Na pastvině musíme vždy ovcím předkládat lizy s širokým spektrem makro i mikro minerálních prvků.

Počátek porodů se nemusí vždy překrývat s plným rozvojem pastevního porostu, nelze se také plně spoléhat na ideální klimatické podmínky ani na ideální výživné hodnoty pastvy. Je na chovateli, zda uváží využití příkrmů typu ČOJ a podpoří rozvoj a růst organismu jehňat od samého počátku. V odchovu i výkrmu vždy platí, že zanedbání dostatku živin v počátku vývoje nelze nijak dodatečně dohnat ani napravit a chovatel ztrácí na rozvoji orgánů i celkové robustnosti nové generace. Podpora by měla směřovat jak přes výživu kojící matky, tak příkrmy jehňat už v období mléčné výživy.

Ing. Martin Mohelský

CERTIFIKOVANÝ VÝROBCE

DOPLŇKOVÝCH KRMIV, MINERÁLNÍCH KRMIV A LIZŮ PRO VŠECHNY DRUHY HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT

DOPLŇKOVÁ KRMIVA – pro bahnice

- **BA-LA – G** (glycidové) a **BA-LA – PROT** (s vyšším obsahem bílkovinné složky) doplňková krmiva pro bahnice **laktující** obsahují vybrané komponenty s vysokou stravitelností zaměřené na podporu laktace a zdraví bahnice

TW ČOJ SUPER – startér pro jehňata

- velmi dobrý ověřený příjem
- vysoká stravitelnost proteinu a aminokyselin
- výtažky bylin k potlačení nežádoucí mikroflory ve střevě a ke snížení nebezpečí výskytu endo a ekto parazitů

Q BASE – kontrola pH bachoru

ve spolupráci s INRA byl vyvinutý systém normalizace pH bachoru - **Q BASE**. Tento systém je výsledkem nové technologie s jedinečnou a netradiční skladbou surovin s vysokým efektem a účinkem v celém zažívacím traktu. Působí v širokém rozmezí pH a v delším časovém úseku, kde již jiné systémy nefungují.

- garantuje pufrací aktivitu okamžitě a v dlouhém časovém úseku, kdy již jiné preparáty neúčinkují
- aktivně působí v krvi a dlouhodobě vyvažuje poměr aniontů a kationtů
- Usměňuje prostředí fermentace k vyšší produkci mastných kyselin, což výrazně zlepšuje energetickou bilanci
- Pokrývá široké rozmezí možných změn pH
- Zajišťuje vyšší výkonnosti důležitých orgánů:
  1. **končetiny** = méně laminitid (schvácení kopyt) - při preventivním použití nejen zaručuje minimalizaci rizik laminitidy a dalších poruch pocházejících z nerovnováhy prostředí střev, ale také zvyšuje účinnost fermentačního procesu
  2. **pohlavní orgány** = zlepšení reprodukce
  3. **játra** = snížení zátěže

NOVINKA

Esenciální olej **DOSTO® OREGANO** má prokazatelně antimikrobiální a imunostimulační vlastnosti, které modulují gastrointestinální mikrofloru, přičemž selektivně atakuje patogeny a respektuje příznivou mikrofloru.

- oreganový olej **DOSTO® 4GREEN** s certifikací pro ekologické zemědělství, vhodný do směsí a lizů
- oreganový olej **DOSTO® EMULSION** (tekutý) k perorální individuální aplikaci přípravku

TREWIT s.r.o.
Za dvorem 305
763 14 Zlín 12, Štípa

tel./fax: +420 577 915 448
e-mail: trewit@trewit.cz
www.trewit.cz

■ AKTUÁLNÍ PROBLÉMY SPOJENÉ S PARAZITÓZAMI OVCÍ A KOZ

Vlasta Svobodová, Kouty 2021

Známé parazitózy s novými problémy

Parazitě v našich chovech ovcí a koz jsou sice už známí, ale pořád dokází něčím překvapit, a proto musíme neustále pokračovat v získávání nových poznatků a zkušeností.

Kryptosporidióza

Kryptosporidióza je onemocnění tenkého střeva způsobené prvoky rodu *Cryptosporidium*, kteří se množí v povrchových buňkách sliznice. Průběh onemocnění závisí na imunitě, a proto postihuje jehňata a kůzlaty ve věku 1 až 3 týdny. Projevuje se vodnatými průjmy a ztrátou hmotnosti. V tomto věku není imunita plně rozvinutá a umožňuje autoinfekci přímo kryptosporidiiami namnoženými ve střevě. Starší zvířata jsou schopná imunitně autoinfekci potlačit a několikadenní průběh infekce je bez příznaků. Kryptosporidióza je známá od 80. let minulého století, přesto se nepodařilo vyvinout účinnou terapii. Nejlepší ochranou je mlezivo, které dodává protilátky v prvních hodinách po narození, ale i v dalších rizikových dnech likviduje většinu kryptosporidií, které se v průběhu svého vývoje uvolňují z buněk. Po opětovné nitrobuněčné penetraci jsou nezažitelné. Avšak s každým napitím jsou uvolněné kryptosporidie opakovaně zneškodňovány. Kryptosporidiózy jsou vystavena kůzlaty a jehňata mléčných plemen, která jsou shromážděna ve školkách a krmena umělou výživou. Lze využít přípravek na bázi halofuginonu (Halocur), který působí obdobně jako mlezivo proti uvolněným kryptosporidiím. Tento přípravek je určen pro telata v teletnicích, jeho aplikaci musí schválit veterinář. Pokud je doporučený postup striktně dodržen, je možné jej využít pro jehňata a kůzlaty bez obav z komplikací. Kryptosporidióza patří mezi onemocnění přenosná mezi zvířaty a lidmi (zoonózy), ale zdravotní komplikace způsobuje pacientům se sníženou imunitou. K přenosu na ošetřovatele proto obvykle nedochází. Kryptosporidiózu řadíme mezi tzv. doprovodné infekce (oportunní).

Kokcidióza

Kokcidióza je průjmové onemocnění jehňat a kůzlat způsobené několika druhy nitrobuněčných prvků rodu *Eimeria*, které se vyznačují středně silnou až závažnou patogenitou. Ohrožují především mláďata v halových chovech, ovšem problémy mohou nastat i při pastevním chovu. Kokcidie jsou výrazně hostitelsky specifické, není možnost mezidruhového přenosu. Ani při společném chovu se nemohou mezi kůzlaty a jehňaty přenášet. Infekce začíná ve věku 2 až 3 týdny a riziko přetrvává až do 5 měsíců. Pokud navazuje na klinickou kryptosporidiózu a mláďata jsou vyčerpaná, je průběh těžší. Vývoj kokcidií probíhá hlouběji ve sliznici tenkého a tlustého střeva, sliznice je plošně destruovaná, nefunkční, dochází ke krvácení do střeva, ztrátě krve a tekutin až k selhání organismu a úhynu. Průběh kokcidiózy závisí na věku a odolnosti mláďatek a na infekčním tlaku, který odpovídá množství oocyst v prostředí, což

podporuje vyšší koncentrace zvířat. Infekční stádia přežívají dlouhodobě ve slámě i na pastvinách. Nejvímavější jsou nejmladší jedinci, u nichž může dojít k perakutnímu průběhu, kdy se zdravotní stav rychle zhoršuje, dostavuje se silný průjem a k úhynu může dojít už za 2 dny od nakažení. Inkubační doba je tak krátká, že neumožňuje vznik oocyst. Trus je buď neobsahuje vůbec nebo jen v nízkém počtu (-, +). Akutní průběh nastupuje pomaleji, mláďata mají snížený apetit, polehávají, průjem je pastózní až vodnatý hnědé barvy s příměsí krve. Podle postižení střeva je červený (tlusté střevo) nebo černý, tzv. melena (tenké střevo). V trusu jsou oocysty kokcidií ve vysokém počtu (+++). u starších jehňat a kůzlat se setkáváme se subklinickým průběhem, který se manifestuje snížením váhových přírůstků, zaostáváním růstu a špatně formovaným trusem. Počty oocyst zjištěné při koprologickém vyšetření kolísají (+++, +++). Pokud se přidá sekundární bakteriální infekce, může být průběh fatální. Po prodělání kokcidiózy se organismus několik týdnů až měsíců regeneruje, využití potravy je zhoršené, což se odráží na celkové kondici a odolnosti proti dalším infekcím. Kokcidióza se mezi jehňaty a kůzlaty rychle šíří a zvyšující množství oocyst v prostředí zvyšuje infekční tlak. Průběh infekce se zhoršuje. Léčbu celé skupiny ohrožených mláďat je nutné zahájit, pokud pozorujeme i slabý průjem u více jak 30 % jedinců. Klinické příznaky jsou podobné jako při nematodiróze a klostridiové infekci. Kokcidiózu je třeba diagnosticky potvrdit, neboť vyžaduje specifickou terapii (sulfonamidy, tetracykly, cefalosporiny, ampiciliny, amoxiciliny, metronidazol, furazolidon, fenothiazol, fenbendazol, mebendazol, oxfendazol, moxidectin, ivermectin, levamisol, febantel, moxidectin, ivermectin, levamisol, febantel, moxidectin, ivermectin, levamisol, febantel). Důležité je zohlednit stanovenou ochrannou lhůtu na maso. Oocysty kokcidií jsou nízkým počtu (+) nacházeny v trusu dospělých zvířat, pro něž nepředstavují zdravotní problém a nevyžadují léčbu.

Nematodiróza

Toto průjmové onemocnění způsobují hlístice rodu *Nematodirus* dlouhé 1 až 2 cm osídlující tenké střevo. Ohrožují jehňata chovaná na pastvinách. *Nematodirus* si vyvinul unikátní způsob ochrany během zimních měsíců. Vajíčka vyloučená trusem na podzim pokračují ve vývoji, ale larvy na rozdíl od ostatních hlístic trávicího systému zůstávají ve vajíčku, jehož obaly je chrání. Teprve na jaře při teplotách kolem 14 °C se uvolní, rychle se mění v infekční stádia a jako první infikují jehňata na pastvinách. Při překročení nástupu teplého jara dochází k masivnímu uvolňování larev a náhlému nástupu onemocnění. Pokud jsou jarní teploty nižší, larvy se uvolňují postupně a riziko pro mláďata je menší. S věkem a opakovanými infekcemi se zvyšuje rezistence proti nematodiróze, tak jak to známe u ostatních hlístic trávicího traktu. Klinická nematodiróza se projevuje vodnatými zelenošedými průjmy, s následnou dehydratací, anémií, apatií. Může končit fatálně. Rovněž platí, že léčbu (benzimidazoly, avermektiny) celé skupiny ohrožených mláďat je nutné zahájit, pokud pozorujeme i slabý průjem u více jak 30 % jedinců. Příznaky připomínají kokcidiózu a obě infekce mohou probíhat souběžně, léčba je zcela odlišná. Veterinář musí vyhodnotit nález koprologického vyšetření a zahájit léčbu silnější infekce a asi po týdnu pokračovat v léčbě souběžné infekce. Kokcidiózu považujeme za závažnější, proto už při středně silné infekci ji léčíme jako první.

Giardióza

Původcem je bičíkatý prvok *Giardia intestinalis* žijící v tenkém střevě savců. Trusem jsou vylučovány cysty. Běžně se vyskytuje u jehňat, kůzlat a mladých zvířat, aniž bychom pozorovali zdravotní dopad. Terapie není nutná, i když může být překvapením nález koprologického vyšetření s uvedením giardiózy. Vylučování cyst je třeba dát do souvislosti s klinickými příznaky – průjmem. Obvykle při průjmovém onemocnění jsou zjištěny smíšené infekce, např. giardióza a kokcidióza, tasemnice aj. Po léčbě závažných parazitů dojde ke zlepšení zdravotního stavu a obvykle i snížení počtu vylučovaných cyst. Další léčba je zbytečná.

Hemonchóza

Parazitární infekce hlístic *Haemonchus contortus* je v současné době rozšířená ve většině chovů ovcí a koz. Někde způsobuje závažné onemocnění spojené s úhyny, v některých chovech je infekce dosud latentní. Vždy se však jedná o tikající bombu, která může kdykoli vybuchnout. Původcem je hlístice

vlasovka slezová *Haemonchus contortus* velikosti 2 až 3 cm žijící ve slezu a živící se krví. Dospělci vysají cca 30 mikrolitrů krve denně, čímž způsobují chudokrevnost (anémii). K poškození organismu dochází rychle, protože výraznou ztrátu krve vyvolávají již larvy před dosažením pohlavní zralosti. Při silné infekci je ztráta krve více jak 15 ml denně, což vede k rychlé smrti postižených zvířat. Kontaminace pastvin netrvá dlouho, protože samička vlasovky klade až 5000 vajíček denně a celý vývoj od vajíčka po nového dospělé proběhne během 17 až 21 dní. Klinické příznaky odpovídají ztrátě krve – bledé spojivky, otoky mezisaničí, rychlá ztráta kondice, apatie a úhyn, který může nastat např. po rychlejšímu pohybu, úleku apod. Studentka gymnázia Barbora Pokludová pod naším odborným vedením (E. Vernerová, V. Svobodová) ve své SOČ (středoškolská odborná práce) zaměřené na hemonchózu oslovila přes média chovatele u nás a navázala kontakt s 28 z nich. Na základě podrobného dotazníku vyhodnotila získané informace, z nichž vyplynulo, že pouze 11 z dotazovaných je seznámeno s hemonchózou, jejíž stupeň hodnotí průvodcem FAMACHA. Nadpoloviční většina respondentů však uvedla, že nebyla s onemocněním a možnostmi prevence seznámena. Z odpovědí také vyplynulo, že přes veškerá upozornění o rezistenci proti antiparazitikům pořád většina chovatelů odpovídala, že odčervuje vždy všechny jedince ve stádě. Pokud se rezistence vyvine u hemonchů a dalších hlístic trávicího traktu, stává se značným problémem. Není proto překvapením, že rezistence proti benzimidazolovým přípravkům (albendazol, fenbendazol) se v různém stupni vyskytuje v mnoha chovech ovcí a u koz je situace, vzhledem k nutnosti aplikovat vyšší dávku, než je určena pro ovce, ještě horší. Byla již prokázána i rezistence proti ivermektinu a podobným látkám (avermektiny). V roce 2019 jsme prokázaly (V. Svobodová a E. Vernerová) v několika chovech rezistenci proti oběma léčebným látkám současně. Řešení v těchto situacích není jednoduché a rovněž je třeba počítat s finanční náročností. Se SCHOK spolupracujeme dlouhodobě. Na výročních konferencích jsme prezentovaly několik přednášek a ve Zpravodaji byly uveřejněny články týkající se rezistence proti antiparazitikům a hemonchózy (Svobodová V., Vernerová E.: *Haemonchus* – skrytý zabiják ovcí a koz, Zpravodaj SCHOK 2/2018; Svobodová V.: Aktuální zhodnocení parazitárních infekcí v chovech malých přežvýkavců v České republice, Zpravodaj SCHOK 2/2020). Boj s parazity není jednoduchý. Mírné parazitární infekce jsou dospělými zvířaty tolerovány, ale u vnímavějších jedinců se mohou klinicky projevit. Bez pravidelné kontroly a účinných opatření nelze parazity udržet „na uzdě“.

HEMONCHÓZA

Vlasovka slezová – základní informace

- Parazit malých přežvýkavců (především ovcí a koz).
- Živí se sáním krve ve slezu přežvýkavců (parazit trávicího traktu).
- Způsobuje onemocnění hemonchóza (z lat. jména parazita *Haemonchus contortus*).

Hemonchóza

- Klinické příznaky: anémie – bledost očních spojivek a sliznic, otoky mezisaničí
- Následky onemocnění: v důsledku ztráty krve – špatná výživná kondice zvířete, nižší produkce mléka a vlny. Vysoké ztráty krve mohou vést až k náhlému úhynu zvířete.
- Metody diagnostiky: posouzení stupně anemie (FAMACHA), koprologické vyšetření, molekulární diagnostika, postmortální vyšetření.

Prevence výskytu

- Střídání pastvin (parazit přežívá mimo tělo hostitele pouze cca 2-3 měsíce).
- Sloučení pastvy s koňmi či skotem (spásáním se snižuje počet infekčních larev na pastvině, koně ani skot nejsou cílovým hostitelem parazita – neinfikují se anebo minimálně).
- Důležitá je také potrava (proteiny) a plemenný původ zvířete.

Léčba

- Používají se přípravky ze skupiny anthelmintik (ze skupin benzimidazolů, makrocyclických laktonů...).
- Léčiva je třeba kombinovat s postupy prevence výskytu parazitů a se správnou výživou.
- Nutné dodržení ochranné lhůty po podání léčiva.

Vizuální zobrazení průvodce FAMACHA

Barbora Pokludová: Hemonchóza

Prof. MVDr. Vlasta Svobodová, CSc., DipEVPC
 Oddělení patologické morfologie a parazitologie
 FVL
 VETUNI Brno

KOLIK STOJÍ KOZEL?

V loňském roce jsme přesunuli tradiční místo pořádání kozlích trhů z Krčína do Náchoda. Dohnala nás k tomu rozkopaná silnice v místě a řešení náhradní se nakonec ukázalo velmi dobrým, přívětivým, se zázémím... prostě už tam zůstaneme. Ale o tom psát nechci. Stojím si tak v tom náhodském drobnochovatelenském areálu, chytám poslední sluníčko, prohlížím si uvázané kozlíky a myslím tak nějak na nic, když v tom mě z bdělého pospávání vytrhne otázka: „Kolik stojí kozel?“ Jsem překvapen a zaskočen jak silničáři na podzim. Žádného nemám, žádného neprodávám, nikdy jsem žádného neprodával... co já s tím tedy vlastně? Můj harddisk pomalu nabíhá z režimu spánku, zaostřuji zrak a vidím před sebou nadšenou kupující. Kolik by tak mohl stát nějaký zpropadený kozel? Začínám skládat souvislosti a rozmotávám nit příběhu... aha, to jsem tu asi za nějakou autoritu, která by měla všechno vědět! Snad by mi to i polichotilo, ale kdyby... kdyby otázka zněla: jací tu jsou, který je dobrý...? Ale to ne. Kolik dneska stojí kilo brambor? I u těch brambor se vyplatí na ně nejdříve kouknout, to ví každá hospodyňka. V bramboračce se to nějak slehne, ale když se dělá kaše, nebo dokonce salát, to už cena není to nejdůležitější. u kozla by měla být? Paní jsem nasměroval na prodávající a v duchu začal počítat:

Koupím si kozla. Ale jakého? Horšího, nebo lepšího? Dražšího, nebo levnějšího? To se musí vypočítat: budu ho mít tři roky a každoročně si po něm nechám tři kozičky. Každý z otců propíše do svých dcer svoje geny. Těchto devět koz budu chovat a dojit 6 let. Ty po lepším mi dají 800 kg mléka za rok, po horším o 100 méně. Sákryš, ta matika, to chce kalkulačku. Od skupinky lepších koz nadojím za celý jejich život skoro o pět a půl tuny mléka navíc! Žasnu a zírám, asi prodám foresty a dám se na kozy. Za kolik se prodává tuna kozího mléka? To je blbost, ale

litr třeba tak za dvacku. Počítám to správně? Skupinka devíti koz po lepším kozlovi mi za svůj šestiletý život přinese bratru o 100 000,- Kč více na tržbách za mléko! Dobrá, ať jsme objektivní, třeba o něco více sežerou, ale ještě musíme připočítat, že si i po nich nechám další odchov, který bude zase buď lepší, nebo horší a zase bude dávat každoročně o pár desítek kg mléka více, nebo méně. „Geny mého původního rozhodnutí“ se potáhnou do nekonečna, jen k nim budu přimíchávat geny mých rozhodnutí dalších... Tak se mi zdá, že původní otázka zcela ztratila na významu. Ať si stojí, kolik chce, jen aby byl lepší, vlastně ne lepší, ale ten nejlepší!!! Podobnou slovní úlohu bychom si mohli vypočítat pro ovce, jejich jehňata a váhu při prodeji, ale to už zvládne každý sám, tedy každý, kdo bude chtít.

Velkou radost mi v závěru trhu udělal jiný nejmenovaný chovatel. Chová doma kozy, ale úúúúplně všechny: burské, nubijské, bílé... a do sbírky si ještě přikoupil hnědou. Rozumí se samo sebou, že pro ni potřeboval kozla. Také ho koupil, ale jakého? No přece toho nejlepšího, který tam byl! I kdyby si po něm nechal jen jedinou kozičku a choval ji zmíněných šest let, při kvalitativním rozdílu, který jsem tu pro příklad použil, vyplatil by se mu lepší kozel za desítku více, než horší skoro zadarmo. Šetřit totiž neznamená nevyndávat peníze z peněženky, šetřit znamená vyndávat je v pravý čas a nákup plemenika bezesporu pravým časem je!

Nákup plemenika, samo sebou toho nejlepšího za jakoukoliv cenu, je vzácným okamžikem v životě, kdy jde dobrý pocit ruku v ruce s ekonomikou. Tak se budu těšit na shledanou se čtenáři na jakémkoliv nákupním trhu kozlů nebo beranů, kde se nebude smlouvat o pětistovku, ale dražit to nejlepší, co bude k mání!

Jan Kováč

Bílý kozlík v Podvihově - autor Stanislav Seibert

PARODIE

Názory AOPK: „Vlk má svoje místo v přírodě i v naší kultuře. Vzbuzuje respekt a obdiv, někdy ale i obavy. Lidé jej nemilosrdně pronásledovali, nyní se k nám postupně začíná vracet. Zkušenosti z okolních států ukazují, že v krajině je možné hospodařit a zároveň tu mohou žít i divoké šelmy. Na stránkách AOPK najdete údaje o životě vlků, doporučení chovatelům ovcí i návštěvníkům přírody. Seznamte se s naším staronovým sousemem.“ (citace: Karolína Šulová; AOPK; 2022)

I terorista má svoje místo v přírodě a naší kultuře. Vzbuzuje respekt i obdiv. Lidé teroristy nemilosrdně pronásledovali. Nyní se k nám postupně začínají vracet. Zkušenosti z okolních států ukazují, že v našem světě mohou žít vedle sebe lidé i teroristé. Stačí tak málo, abychom se naučili žít v symbióze. Vezměme si příklad, jak dobře vedle sebe dokáží žít Američané a bojovníci z al-Káidy. Útok 11. září na newyorská dvojčata byl selháním většinové společnosti. Kdyby si obyvatelé New Yorku

udělali preventivní a účinná opatření, nemuselo dojít k tragédii. Bohužel podcenili kvalitní preventivní opatření. Doporučujeme každému obyvateli zblblé planety, aby si ohlídal dobře svoje děti, přátele a kamarády. Může se stát, že užitečný a krásný autobusák, pilot letadla, kamioňák nebo warfarinový maniak vám bude škodit. Bohužel nemůžete počítat s tím, že jako většinová společnost budete ochráněni.

Terorista může škodit, ale má i své dobré vlastnosti. Výborně pilotuje letadlo, převáží potraviny kamionem, může i velmi dobře pracovat v nemocnici. Vůbec nevdává, že je to terorista. My, ostatní lidé, si musíme udělat taková opatření, aby nám terorista neudělal žádnou škodu. Udělejme si taková opatření, aby si terorista mohl v klidu a nerušeně provozovat svoje řemeslo.

Je to výzva. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že to jde velmi snadno. Opatření na letišti velmi dobře fungují. Bohužel žádné opatření není stoprocentní, přesto můžeme říct, že ve většině případů je účinné. Taktéž můžeme konstatovat, že pokud budeme obezřetní, může kamioňák terorista brázdit silnice, aniž by způsobil jakoukoliv tragédii.

Naše společnost je dost bohatá, a proto si může dovolit na světě držet teroristy i ostatní obyvatele.

Nesmíme být sobečtí!

I terorista má své výborné vlastnosti. Dokáže se výborně postarat o své spoluteroristy. Žijí podobně jako my ostatní, a přitom jsou tak krásní.

Pokud byste zaznamenali určitou podobnost mezi vlkem a teroristou, tak ona podobnost je čistě náhodná.

pro Agenturu ochrany zdravého rozumu
zpracoval
Jan Šefc

SVAZ CHOVATELŮ OVCÍ A KOZ NA BRNĚNSKÉM VÝSTAVIŠTI

Náš Svaz se představí na brněnském výstavišti v rámci doprovodného programu lesnického a mysliveckého veletrhu SILVA REGINA a BIO MASA, které se budou konat v termínu od 3. do 6. dubna 2022 (neděle – středa).

Expozici s ukázkou plemen ovcí a koz návštěvníci najdou

na volné ploše mezi pavilony F a P. Samotný stánek bude umístěn v pavilonu F. Součástí našeho stánku bude ukáзка zpracování vlny, kterou připravuje Klub zpracovatelů vlny a jiných přírodních materiálů. Nebude chybět malé občerstvení a připraveno bude malé posezení pro naše členy a chovatele. Srdečně Vás všechny zveme spolu s rodinnými příslušníky, kamarády a přáteli malých přežvýkavců.

Těšíme se na vás

SCHOK®
SVAZ CHOVATELŮ OVCÍ A KOZ

Centrum rozvoje Česká Skalice, o.p.s., Královéhradecké sdružení Svazu chovatelů ovcí
a koz a Správa NKP státního zámku Ratibořice, Město Česká Skalice

Vás srdečně zvou na osvětovou akci

DEN ZEMĚ

V BABIČČINĚ ÚDOLÍ

a RATIBOŘICKÉ OVČÁCKÉ SLAVNOSTI

sobota 30. 4. 2022 od 10 do 16 hodin

PROGRAM:

po celý den

- stánkový prodej a ochutnávka od místních chovatelů a pěstitelů
- stánkový prodej rukodělných předmětů a regionálních výrobků
- bohaté občerstvení v jarní přírodě Babiččina údolí
- tvořivé dílny a soutěže pro děti i dospělé
- předvedení práce kovářů a ručního zpracování vlny
- výstavka drobného domácího zvířectva
- přehlídka plemen ovcí a koz
- živá hudba

a navíc speciální program

10:10 - slavnostní zahájení

10:20 - ovčácký program - ukázka pastvy ovcí, práce ovčáckého psa a stříhání ovcí

12:00 - ovčácký program - ukázka pastvy ovcí, práce ovčáckého psa a stříhání ovcí

14:00 - ovčácký program - ukázka pastvy ovcí, práce ovčáckého psa a stříhání ovcí

15:00 - ovčácký program - ukázka pastvy ovcí, práce ovčáckého psa a stříhání ovcí

Vstupné:

dospělí, senioři 50,- Kč

děti do 15 let 20,- Kč

děti do 6 let zdarma

VYUŽIJTE KREATIVNÍ DÍLNIČKY PRO DĚTI I DOSPĚLÉ
u JEDNOTLIVÝCH PRODEJČŮ.

28. 5. 2022
9-18 h

LEVANDULOVÝ

Statek Bezděkov

SCHOK®
SVAZ CHOVATELŮ OVČÍ A KOZ

Ovčácký den

Olomouckého kraje

Srdečně zveme všechny chovatele i širokou veřejnost na druhý ročník úspěšného Ovčáckého dne Olomouckého kraje na Levandulovém statku Bezděkov.

Doprovodný program bude zveřejněn na webových stránkách Svazu - www.schok.cz a Levandulového statku - www.levandulovystatek.cz. Info také naleznete na sociálních sítích Levandulového statku.

VSTUPNÉ DOBROVOLNÉ

ORGANIZÁTOŘI AKCE:

SCHOK®
SVAZ CHOVATELŮ OVČÍ A KOZ

PARTNEŘI AKCE:

  [levandulovystatek](https://www.facebook.com/levandulovystatek)
www.levandulovystatek.cz